

ENERGY POVERTY NEXUS

SUPPORTING MEMBER STATES TO COMBAT ENERGY POVERTY

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ

ΚΑΤΑΝΟΩΝΤΑΣ ΤΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ
ΚΑΙ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΜΕ ΤΟΝ ΟΠΟΙΟ ΤΑ ΚΡΑΤΗ
ΜΕΛΗ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΤΙΣ ΕΦΑΡΜΟΣΟΥΝ ΜΕ
ΣΥΝΕΠΕΙΑ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2025

Co-funded by
the European Union

Συντάκτης

Lorenzo Sapochetti, Regulatory Assistance Project (RAP)

Συνεργάτες

Ανδριάννα Σταυρακάκη, INZEB

Αλίσ Κοροβέση, INZEB

Δήμητρα Δρακάκη, Climate Alliance

Αυτή η συνοπτική έκθεση πολιτικής εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου Energy Poverty Nexus, υπό το **Πακέτο Εργασίας 4: Υποστήριξη των εθνικών αρχών για την ενδυνάμωση και την προστασία των νοικοκυριών που αντιμετωπίζουν ενεργειακή φτώχεια**. Αποτελεί το επίσημο Παραδοτέο D4.1, Σύντομη έκθεση πολιτικής σχετικά με τις απαιτήσεις της EED και της EPBD που συνδέονται με την ενεργειακή φτώχεια.

Η παρούσα έκθεση πολιτικής μεταφράστηκε από τα αγγλικά στα ελληνικά από:

Αλίσ Κοροβέση, INZEB

Μάρω Ρεμπούτσικα, INZEB

Γεωργία Λεσιόβα, Δίκτυο ΔΑΦΝΗ

Ισμήνη Μουσταφέλου, Δίκτυο ΔΑΦΝΗ

Η αγγλική έκδοση της σύντομης έκθεσης πολιτικής είναι διαθέσιμη [ΕΔΩ](#).

Νομική σημείωση: Η ευθύνη για το περιεχόμενο της παρούσας έκδοσης βαρύνει αποκλειστικά τους συντάκτες. Δεν αντανακλά απαραίτητα την άποψη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ούτε η CINEA ούτε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ευθύνονται για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται στην παρούσα έκδοση.

Δημοσιεύθηκε το **Δεκέμβριο του 2025** από το Energy Poverty Nexus.

©Energy Poverty Nexus 2025. Η αναπαραγωγή επιτρέπεται υπό την προϋπόθεση ότι αναφέρεται η πηγή.

Ευχαριστίες: Το Energy Poverty Nexus συγχρηματοδοτείται από το πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το περιβάλλον και τη δράση για το κλίμα (LIFE) στο πλαίσιο της συμφωνίας επιχορήγησης αριθ. 101215621.

1 Εισαγωγή

Η ενεργειακή φτώχεια παραμένει ένα ευρέως διαδεδομένο πρόβλημα σε ολόκληρη την ΕΕ, όπου πολλά νοικοκυριά δυσκολεύονται να θερμάνουν, να δροσίζουν ή να τροφοδοτούν με ηλεκτρική ενέργεια τα σπίτια τους με προσιτό κόστος. Διαμορφώνεται από πολλαπλούς παράγοντες, όπως η ενεργειακή αναποτελεσματικότητα των κτιρίων, τα χαμηλά εισοδήματα, η αστάθεια των τιμών της ενέργειας, η περιορισμένη πρόσβαση σε καθαρές τεχνολογίες και η άνιση προστασία των καταναλωτών.

Η πρόσφατη νομοθεσία της ΕΕ απαιτεί από τα κράτη μέλη να αντιμετωπίσουν την ενεργειακή φτώχεια όχι ως ένα περιθωριακό κοινωνικό πρόβλημα, αλλά ως δομικό στοιχείο της ενεργειακής μετάβασης. Οι υποχρεώσεις αυτές καλύπτουν τομείς όπως η ανακαίνιση κτιρίων, η ενεργειακή απόδοση, η αντιστάθμιση της τιμολόγησης του άνθρακα και τα δικαιώματα των καταναλωτών, καθιστώντας τον συντονισμό απαραίτητο για την αποτελεσματική εφαρμογή σε εθνικό επίπεδο.

Η παρούσα σύνοψη παρέχει στους εθνικούς υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και στις αρχές εφαρμογής έναν συνοπτικό οδηγό για τις διατάξεις της ΕΕ σχετικά με την ενεργειακή φτώχεια και τον τρόπο με τον οποίο αυτές οι απαιτήσεις αλληλεπιδρούν μεταξύ των νομοθετικών πράξεων. Υπογραμμίζει τις πρακτικές προσδοκίες των οδηγιών και περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο τα κράτη μέλη μπορούν να εφαρμόσουν αυτές τις υποχρεώσεις με συνεκτικό και συντονισμένο τρόπο.

Η σύντομη παρουσίαση επικεντρώνεται μόνο στις διατάξεις που σχετίζονται με την ενεργειακή φτώχεια στο πλαίσιο τεσσάρων βασικών νομοθετικών μέσων:

- η αναδιατυπωμένη οδηγία για την ενεργειακή απόδοση (οδηγία ΕΕ/2023/1791),
- η αναδιατυπωμένη οδηγία για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων (οδηγία ΕΕ/2024/1275),
- ο κανονισμός για το Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα (κανονισμός ΕΕ/2023/955) και
- η μεταρρύθμιση του σχεδιασμού της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας (οδηγία ΕΥ/2024/1711)¹.

Το παρόν έγγραφο έχει συνταχθεί στο πλαίσιο του έργου Energy Poverty Nexus, το οποίο συγχρηματοδοτείται από το πρόγραμμα LIFE της ΕΕ και έχει ως στόχο να ενισχύσει την ικανότητα των κρατών μελών να αντιμετωπίσουν το επείγον ζήτημα της ενεργειακής φτώχειας. Το έργο εργάζεται ενεργά για την ανακούφιση από τις επιπτώσεις της ενεργειακής φτώχειας, ενισχύοντας τις εθνικές ικανότητες, διευκολύνοντας την ευθυγράμμιση των πολιτικών με τη νομοθεσία της ΕΕ και δημιουργώντας ένα βιώσιμο πλαίσιο για την παρακολούθηση και τον μετριασμό της.

---

¹ Αν και η παρούσα σύντομη έκθεση επικεντρώνεται στα τέσσερα μέσα που διαμορφώνουν πιο άμεσα την προσέγγιση της ΕΕ όσον αφορά την ενεργειακή φτώχεια, άλλα μέτρα του προγράμματος «Fit for 55» διαδραματίζουν επίσης υποστηρικτικό ρόλο. Η [αναδιατυπωμένη οδηγία για το φυσικό αέριο](#) (οδηγία (ΕΕ) 2024/1788) εισάγει διατάξεις για την προστασία των καταναλωτών που σχετίζονται με τη σταδιακή κατάργηση του ορυκτού φυσικού αερίου στα κτίρια, ενώ η επέκταση του [συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών \(ETS2\)](#) δημιουργεί έσοδα που χρηματοδοτούν το Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα, συνδέοντας την τιμολόγηση του άνθρακα με μηχανισμούς κοινωνικής αποζημίωσης.

2 Πώς η ενεργειακή φτώχεια κατέστη πιο κεντρική στις μεταρρυθμίσεις του πακέτου «Fit for 55»

Αν και η ΕΕ δεν όρισε ρητά τον όρο «ενεργειακή φτώχεια» μέχρι τα τελευταία χρόνια, η τυποποίηση της ευπάθειας στην ενεργειακή νομοθεσία ξεκίνησε με το τρίτο ενεργειακό πακέτο (2009). Στο πλαίσιο του πακέτου, η [οδηγία για την ηλεκτρική ενέργεια](#) (οδηγία ΕΕ/2009/72) και η [οδηγία για το φυσικό αέριο](#) (οδηγία ΕΕ/2009/73) εισήγαγαν, για πρώτη φορά, τη νομική έννοια των «ευάλωτων πελατών», θεσπίζοντας απαιτήσεις για την προστασία των καταναλωτών και θέτοντας τα θεμέλια για μεταγενέστερες υποχρεώσεις σχετικές με την ενεργειακή ένδεια. Αυτές οι πρώτες διατάξεις εισήγαγαν δεσμευτικές απαιτήσεις για την προστασία των ευάλωτων πελατών, αλλά παρείχαν στα κράτη μέλη μεγάλη ευελιξία στον καθορισμό των συγκεκριμένων διασφαλίσεων που θα εφαρμόζονταν. Η ενεργειακή φτώχεια αντιμετωπίστηκε έτσι έμμεσα, μέσω προστατευτικών μέτρων βασισμένων στην ευπάθεια, αντί να ενσωματωθεί ρητά ή δομικά σε όλα τα μέσα πολιτικής.

Μια δεκαετία αργότερα, ο [κανονισμός \(ΕΕ\) 2018/1999](#) για τη διακυβέρνηση επέβαλε στα κράτη μέλη την υποχρέωση να αξιολογούν και να αναφέρουν τον αριθμό των νοικοκυριών που αντιμετωπίζουν ενεργειακή ένδεια και να περιγράφουν τις σχετικές πολιτικές στα εθνικά τους σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα (NECP). Οι διατάξεις αυτές αποτέλεσαν ένα σημαντικό βήμα προς την αναγνώριση και την παρακολούθηση της ενεργειακής ένδειας σε επίπεδο ΕΕ. Ωστόσο, ενώ η υποχρέωση αξιολόγησης και υποβολής εκθέσεων ήταν δεσμευτική, το πλαίσιο δεν καθόριζε στόχους, ελάχιστα πρότυπα ή συγκεκριμένες απαιτήσεις για την κλίμακα ή τον σχεδιασμό των πολιτικών αντιδράσεων. Ως αποτέλεσμα, η ενεργειακή φτώχεια εξακολούθησε να αντιμετωπίζεται άνισα στα κράτη μέλη, με την εφαρμογή να εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις εθνικές πολιτικές προτεραιότητες και όχι από εκτελεστές προσδοκίες σε επίπεδο ΕΕ.

Τρεις εξελίξεις κατά τη διάρκεια του κύκλου του πακέτου «Fit for 55» μετέτρεψαν την ενεργειακή φτώχεια από περιφερειακό ζήτημα σε διαρθρωτική προτεραιότητα:

- Η κρίση των τιμών της ενέργειας το 2021-2022 αποκάλυψε βαθιές ανισότητες στην ενεργειακή ανθεκτικότητα των νοικοκυριών, καθιστώντας ορατά τα κενά στην προστασία των καταναλωτών, τη στήριξη της ανακαίνισης και την πρόσβαση σε καθαρή θέρμανση.
- Η απόφαση να επεκταθεί η τιμολόγηση του άνθρακα στα κτίρια και τις μεταφορές απαιτεί ρητά μέτρα για τον μετριασμό των επιπτώσεων στην κατανομή, οδηγώντας στη δημιουργία του Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα, του πρώτου ενωσιακού μέσου που αφιερώνεται στην ενεργειακή φτώχεια και τη φτώχεια στις μεταφορές.
- Η έμφαση που δίνει η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία σε μια δίκαιη και κοινωνικά χωρίς αποκλεισμούς μετάβαση ώθησε τους νομοθέτες να ενσωματώσουν πιο συστηματικά κοινωνικές διασφαλίσεις και στοχευμένους κανόνες στην ενεργειακή νομοθεσία.

Το τελικό πακέτο «Fit for 55» εισήγαγε το ισχυρότερο μέχρι σήμερα πλαίσιο της ΕΕ για την ενεργειακή φτώχεια. Μέσω των νέων νομοθετικών μέσων, η ΕΕ πλέον:

- απαιτεί την **προτεραιοποίηση** των ατόμων που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια και των νοικοκυριών με χαμηλό εισόδημα,

- εισάγει **κοινωνικές δικλίδες ασφαλείας** για την αποτροπή εκτοπισμού ή στερήσεων που συνδέονται με την ανακαίνιση,
- επιβάλλει **ενισχυμένη προστασία των καταναλωτών**, συμπεριλαμβανομένων απαγορεύσεων αποσύνδεσης
- συνδέει τα **έσοδα από τον άνθρακα** και τις ροές χρηματοδότησης της ΕΕ με στοχευμένη στήριξη.

Συνολικά, αυτές οι μεταρρυθμίσεις σηματοδοτούν μια διαρθρωτική αλλαγή: **η αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας αποτελεί πλέον αναπόσπαστο μέρος της επίτευξης των κλιματικών και ενεργειακών στόχων της ΕΕ** και δεν είναι μια δευτερεύουσα κοινωνική σκέψη.

Ξ Πώς το νέο πλαίσιο της ΕΕ συνδέεται ως ενιαίο σύνολο

Οι μεταρρυθμίσεις του πακέτου «Fit for 55» εισήγαγαν μια σειρά αλληλοενισχυόμενων διατάξεων σε τέσσερα σημαντικά νομοθετικά μέσα: την [αναδιατυπωμένη οδηγία για την ενεργειακή απόδοση \(EED\)](#), την [αναδιατυπωμένη οδηγία για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων \(EPBD\)](#), τον [κανονισμό για το Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα \(SCF\)](#) και τη [μεταρρύθμιση της δομής της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας \(EMD\)](#). Αν και κάθε νομοθετική πράξη εξυπηρετεί διαφορετικό σκοπό, όλες έχουν κοινή λογική: τον εντοπισμό των νοικοκυριών που διατρέχουν κίνδυνο, την προτεραιοποίησή τους σε θέματα ενεργειακής απόδοσης και ανακαίνισης, την προστασία τους στις αγορές και την οικονομική στήριξή τους καθ' όλη τη διάρκεια της μετάβασης.

Στην ενότητα αυτή περιγράφονται αρχικά οι **τέσσερις διατομεακές διαστάσεις** που καθορίζουν πλέον την προσέγγιση της ΕΕ όσον αφορά την ενεργειακή ένδεια και, στη συνέχεια, συνοψίζεται **ο τρόπος με τον οποίο κάθε οδηγία συμβάλλει στην καταπολέμηση της ενεργειακής ένδειας**, δείχνοντας πώς λειτουργεί το πλαίσιο στο σύνολό του².

3.1 Χαρτογραφώντας τις διαστάσεις των διατάξεων

Οι νέες διατάξεις μπορούν να χαρτογραφηθούν γύρω από τέσσερις βασικές διαστάσεις που διαμορφώνουν τον τρόπο με τον οποίο τα κράτη μέλη πρέπει να αντιμετωπίζουν την ενεργειακή φτώχεια.

(1) Ορισμός και πολιτική προτεραιότητα

Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να **εντοπίζουν τα νοικοκυριά που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια**, να ορίζουν εθνικές έννοιες, να αξιολογούν την κλίμακα του φαινομένου και να δίνουν προτεραιότητα σε αυτές τις ομάδες στους εθνικούς κύκλους προγραμματισμού. Αυτό περιλαμβάνει τα εθνικά σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα (NECP), τα εθνικά σχέδια ανακαίνισης κτιρίων (NBRP) και τα κοινωνικά σχέδια για το κλίμα. Η αρχή είναι απλή: η ενεργειακή φτώχεια πρέπει να αναγνωρίζεται εκ των προτέρων και να ενσωματώνεται συστηματικά σε όλα τα μέσα πολιτικής.

² Στο παράρτημα I περιλαμβάνεται λεπτομερής επισκόπηση κάθε οδηγίας με βάση τα άρθρα.

(2) Προστασία

Το νέο πλαίσιο της ΕΕ ενισχύει την **προστασία των καταναλωτών, των ενοικιαστών και των βασικών υπηρεσιών**. Αυτό περιλαμβάνει διασφαλίσεις κατά της αποσύνδεσης, των αυξήσεων ενοικίου μετά από ανακαίνιση και των ακούσιων εξώσεων, καθώς και απαιτήσεις για διαφανείς συμβάσεις και προσβάσιμες διαδικασίες υποβολής καταγγελιών. Η προστασία επεκτείνεται πλέον τόσο στην αγορά κατοικιών όσο και στην αγορά ενέργειας.

(3) Συμμετοχή

Η αναθεωρημένη νομοθεσία ενισχύει τον ρόλο των **διαβουλεύσεων και των δικτύων εμπειρογνομόνων**, εξασφαλίζοντας τη διαρθρωμένη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, των κοινωνικών φορέων, των οργανώσεων καταναλωτών και των τοπικών αρχών. Η συμμετοχή δεν είναι πλέον προαιρετική, αλλά αποτελεί βασική προϋπόθεση διακυβέρνησης για τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και την παρακολούθηση των μέτρων.

(4) Χρηματοδότηση και υποστήριξη

Το νέο πλαίσιο εισάγει στοχευμένους χρηματοδοτικούς μηχανισμούς και απαιτεί από τα κράτη μέλη να εξασφαλίζουν προσβάσιμη, κοινωνικά στοχευμένη στήριξη. Αυτό περιλαμβάνει την προτεραιότητα που δίνεται στα νοικοκυριά με χαμηλό εισόδημα όσον αφορά τη χρηματοδότηση της ενεργειακής απόδοσης και της ανακαίνισης, την κινητοποίηση κονδυλίων της ΕΕ και την παροχή τεχνικής βοήθειας μέσω ενιαίων θυρίδων (OSS) και τοπικών διαμεσολαβητών.

Πώς η Νομοθεσία EU Fit for 55 Αντιμετωπίζει την Ενεργειακή Φτώχεια

	Ορισμός & Προτεραιότητα Πολιτικής	Προστασίες	Συμμετοχή	Χρηματοδότηση & Υποστήριξη
Οδηγία για το Σχεδιασμό της Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας	<ul style="list-style-type: none"> Αναγνώριση των πελατών που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια. Υποχρέωση προσδιορισμού των ευάλωτων πελατών με σκοπό την εφαρμογή μέτρων προστασίας. 	<ul style="list-style-type: none"> Απαγόρευση αποσύνδεσης για ευάλωτους και ενεργειακά φτωχούς πελάτες. Εγγυήσεις προμηθευτή έχαστης ανάγκης. Μέτρα έγκαιρης παρέμβασης και πρόληψης χρέους. 	<ul style="list-style-type: none"> Συνεργασία μεταξύ προμηθευτών ενέργειας, ρυθμιστικών αρχών και αρχών κοινωνικής πρόνοιας. 	<ul style="list-style-type: none"> Δυνατότητα εφαρμογής ρυθμιζόμενων τιμολογίων ή μέτρων αντιμετώπισης κρίσεων σε εξαιρετικές συνθήκες της αγοράς.
Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση	<ul style="list-style-type: none"> Ενωσιολογικός ορισμός της ενεργειακής φτώχειας. Δεσμευτική προτεραιοποίηση των ατόμων που πλήττονται από την ενεργειακή φτώχεια και των νοικοκυριών χαμηλού εισοδήματος στο πλαίσιο των μέτρων ενεργειακής απόδοσης. 	<ul style="list-style-type: none"> Μέτρα ενημέρωσης και ενδυνάμωσης των καταναλωτών. Προσβάσιμες πληροφορίες, διαδικασίες τιμολόγησης και υποβολής καταγγελιών. 	<ul style="list-style-type: none"> Απαιτήση για τη σύσταση δικτύων εμπειρογνομόνων στον τομέα της ενεργειακής φτώχειας. Στήριξη οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και τοπικών διαμεσολαβητών. 	<ul style="list-style-type: none"> Χρηματοδότηση ενεργειακής απόδοσης με στόχευση στα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος. Υπηρεσίες μίας Στάσης (ΥΜΣ) για την παροχή τεχνικής, διοικητικής και χρηματοδοτικής υποστήριξης.
Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση των Κτιρίων	<ul style="list-style-type: none"> Απαιτήση τα Εθνικά Σχέδια Ανακαίνισης Κτιρίων να αντιμετωπίζουν την ενεργειακή φτώχεια. Κατά προτεραιότητα στόχευση των κτιρίων με τη χαμηλότερη ενεργειακή απόδοση και των ευάλωτων νοικοκυριών. 	<ul style="list-style-type: none"> Διασφαλίσεις έναντι εξώσεων και δυσανάλογων αυξήσεων ενοικίων μετά από ανακαίνιση. Αρχή της ουδετερότητας του κόστους στέγασης. 	<ul style="list-style-type: none"> Δημόσια διαβούλευση κατά την προετοιμασία των Σχεδίων Ανακαίνισης Κτιρίων. Συμμετοχή των ευάλωτων ομάδων και της κοινωνίας των πολιτών. 	<ul style="list-style-type: none"> Κατά προτεραιότητα παροχή χρηματοδοτικής, τεχνικής και διοικητικής στήριξης προς τα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος. Δομές τεχνικής υποστήριξης/ συμπεριληπτικές Υπηρεσίες μίας Στάσης (ΥΜΣ) για παροχή συμβουλών ανακαίνισης.
Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα	<ul style="list-style-type: none"> Προσδιορισμός των νοικοκυριών που βρίσκονται σε ενεργειακή φτώχεια και των ευάλωτων νοικοκυριών, καθώς και των ευάλωτων χρηστών των μεταφορών, στα Κοινωνικά Σχέδια για το Κλίμα. Ευθυγράμμιση με τα Εθνικά Σχέδια για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) και τις στρατηγικές ανακαίνισης 	<ul style="list-style-type: none"> Προσωρινή εισοδηματική στήριξη για το μετριασμό των βραχυπρόθεσμων επιπτώσεων. 	<ul style="list-style-type: none"> Διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους, τις τοπικές και περιφερειακές αρχές και την κοινωνία των πολιτών κατά την κατάρτιση των Κοινωνικών Σχεδίων για το Κλίμα. 	<ul style="list-style-type: none"> Ειδική χρηματοδότηση της ΕΕ για την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας και της φτώχειας στις μεταφορές. Χρηματοδότηση για ανακαίνισης, καθαρή θέρμανση, κινητικότητα και υποστηρικτικά μέτρα.

Αυτές οι τέσσερις διαστάσεις λειτουργούν από κοινού: η προτεραιότητα προσδιορίζει τις ομάδες-στόχους, η προστασία διασφαλίζει ότι δεν τίθενται σε κίνδυνο, η συμμετοχή εξασφαλίζει ότι οι παρεμβάσεις αντανακλούν τις πραγματικές συνθήκες διαβίωσης και η χρηματοδότηση καθιστά δυνατή την υλοποίησή³.

3.2 Πώς αλληλεπιδρούν στην πράξη οι οδηγίες

Αντί να λειτουργούν απομονωμένα, οι τέσσερις οδηγίες έχουν σχεδιαστεί ώστε να ενισχύουν η μία την άλλη καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου πολιτικής. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι, παρότι οι τέσσερις οδηγίες μοιράζονται έναν κοινό στόχο ενίσχυσης της κοινωνικής διάστασης της ενεργειακής μετάβασης, αντιμετωπίζουν την ενεργειακή φτώχεια μέσω διακριτών λογικών πολιτικής και σημείων παρέμβασης. Ορισμένα μέσα αντιμετωπίζουν την ενεργειακή φτώχεια ρητά, ενώ άλλα προσεγγίζουν έμμεσα τα νοικοκυριά που βιώνουν ενεργειακή φτώχεια μέσω λειτουργικών κατηγοριών «υποκατάστατων δεικτών» (proxy) που χρησιμοποιούνται για τη στόχευση. Για παράδειγμα, πέραν της στόχευσης των νοικοκυριών που βιώνουν ενεργειακή φτώχεια, τα μέτρα στο πλαίσιο της Οδηγίας για την Ενεργειακή Απόδοση των Κτιρίων (EPBD) και της Οδηγίας για την Ενεργειακή Απόδοση (EED) δίνουν προτεραιότητα σε ευάλωτα νοικοκυριά, νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος ή ενοίκους κτιρίων με τη χειρότερη ενεργειακή απόδοση, ομάδες που, στατιστικά, είναι πιθανότερο να βιώνουν ενεργειακή φτώχεια. Η προσέγγιση αυτή επιτρέπει στις πολιτικές να παρεμβαίνουν στους υποκείμενους παράγοντες (όπως η χαμηλή ποιότητα κατοικίας ή το περιορισμένο εισόδημα), ενώ ταυτόχρονα, στην πράξη, να καλύπτουν και τα νοικοκυριά που βιώνουν ενεργειακή φτώχεια. Άλλα μέσα, όπως η Οδηγία για τους Κοινούς Κανόνες για τις Εσωτερικές Αγορές Ηλεκτρικής Ενέργειας (EMD), εστιάζουν στο καθεστώς του καταναλωτή (π.χ. καταναλωτές που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια ή ευάλωτοι καταναλωτές), ώστε να ενεργοποιούνται προστασίες που σχετίζονται με την προσιτότητα και τη συνέχεια του εφοδιασμού.

Η κατανόηση των διαφορών είναι ουσιώδης για τις εθνικές αρχές που επιδιώκουν να εφαρμόσουν το πλαίσιο με συνοχή και να αποφύγουν κατακερματισμένες ή αλληλεπικαλυπτόμενες προσεγγίσεις.

(1) Ορισμός και προτεραιότητα πολιτικής

Παρότι η ενεργειακή φτώχεια αποτελεί διατομεακό ζήτημα, κάθε οδηγία την προσεγγίζει από διαφορετική οπτική. Σε όλο το πλαίσιο, η νομοθεσία της ΕΕ δεν χρησιμοποιεί έναν ενιαίο λειτουργικό ορισμό: ορισμένα μέσα ορίζουν ρητά την ενεργειακή φτώχεια, ενώ άλλα την προσεγγίζουν πιο ευρέως, μέσω συναφών εννοιών όπως η ευαλωτότητα, αφήνοντας στα κράτη μέλη την ευθύνη καθορισμού συγκεκριμένων κριτηρίων επιλεξιμότητας.

Η Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση (EED) παρέχει το πλέον ρητό εννοιολογικό πλαίσιο. Εισάγει έναν αφηγηματικό ορισμό της ενεργειακής φτώχειας, με επίκεντρο την έλλειψη πρόσβασης σε βασικές ενεργειακές υπηρεσίες λόγω ενός συνδυασμού χαμηλού εισοδήματος, υψηλών δαπανών ενέργειας και χαμηλής ενεργειακής απόδοσης της κατοικίας.

³ Η κατηγοριοποίηση που χρησιμοποιείται εδώ βασίζεται στο [αναλυτικό έργο](#) που αναπτύχθηκε από το Regulatory Assistance Project (RAP).

Κρίσιμα, η αναδιατυπωμένη Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση (EED) υπερβαίνει τον ορισμό, αναβαθμίζοντας την ενεργειακή φτώχεια σε δεσμευτική προτεραιότητα πολιτικής. Απαιτεί από τα κράτη μέλη να δίνουν προτεραιότητα στα άτομα που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια, στους ευάλωτους καταναλωτές και στα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος κατά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή μέτρων ενεργειακής απόδοσης, μεταξύ άλλων μέσω καθεστώτων υποχρέωσης εξοικονόμησης ενέργειας και εναλλακτικών μέτρων πολιτικής. Η απαίτηση αυτή για προτεραιοποίηση ουσιαστικά «δεσμεύει» (ring-fences) ένα μερίδιο των προσπαθειών ενεργειακής απόδοσης για όσους έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη, τοποθετώντας την ενεργειακή φτώχεια ως διαρθρωτική πρόκληση ενεργειακής απόδοσης που πρέπει να αντιμετωπιστεί μέσω στοχευμένης και προτιμησιακής δράσης πολιτικής. Ειδικότερα, στο πλαίσιο της υποχρέωσης εξοικονόμησης ενέργειας, τα κράτη μέλη είναι υπεύθυνα για την επίτευξη μεριδίου των εξοικονομήσεων ενέργειας μεταξύ των ευάλωτων καταναλωτών και όσων πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια.

Η Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση των Κτιρίων (EPBD) δεν εισάγει αυτοτελή ορισμό της ενεργειακής φτώχειας, αλλά παραπέμπει ρητά στον ορισμό που προβλέπεται στην Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση (EED). Λειτουργεί πρωτίστως μέσω της έννοιας των ευάλωτων νοικοκυριών, η οποία περιλαμβάνει νοικοκυριά που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια, καθώς και εκείνα που είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένα σε υψηλό ενεργειακό κόστος και έχουν περιορισμένη δυνατότητα να βελτιώσουν την ενεργειακή απόδοση της κατοικίας τους. Η Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση των Κτιρίων (EPBD) αντιμετωπίζει τις διαστάσεις της ενεργειακής φτώχειας που συνδέονται με τη στέγαση, απαιτώντας κατά προτεραιότητα στήριξη για τα ευάλωτα νοικοκυριά και για τα κτίρια με τη χειρότερη ενεργειακή απόδοση. Με αυτόν τον τρόπο, πλαισιώνει την ενεργειακή φτώχεια ως πρόκληση στενά συνδεδεμένη με την ποιότητα της κατοικίας, την οικονομική προσιτότητα των ανακαινίσεων και τους κινδύνους που σχετίζονται με το καθεστώς κατοχής/μίσθωσης, αναγνωρίζοντας παράλληλα ότι οι παράγοντες αυτοί αλληλεπιδρούν με - αλλά δεν καθορίζουν αποκλειστικά - την ενεργειακή φτώχεια.

Το Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα (SCF) ορίζει, σε επίπεδο ΕΕ, την ενεργειακή φτώχεια, τη φτώχεια στις μεταφορές και τις κατηγορίες των ευάλωτων νοικοκυριών, των ευάλωτων πολύ μικρών επιχειρήσεων και των ευάλωτων χρηστών μεταφορών. Προσεγγίζει την ενεργειακή φτώχεια μέσα από ένα πρίσμα κατανομής και αντιστάθμισης, αναγνωρίζοντας την ως κίνδυνο που προκύπτει από την επέκταση της τιμολόγησης του άνθρακα στα κτίρια και τις μεταφορές. Ο κανονισμός απαιτεί από τα κράτη μέλη να εντοπίζουν τα ενεργειακά φτωχά και τα ευάλωτα νοικοκυριά, καθώς και τις ομάδες που εκτίθενται στις επιπτώσεις της τιμολόγησης του άνθρακα, και να σχεδιάζουν τα μέτρα αναλόγως. Στο πλαίσιο αυτό, η ενεργειακή φτώχεια πλαισιώνεται ως κίνδυνος της ενεργειακής μετάβασης, κίνδυνος που πρέπει να μετριαστεί μέσω ενός συνδυασμού προσωρινής εισοδηματικής στήριξης και μακροπρόθεσμων διαρθρωτικών επενδύσεων.

Η Οδηγία για τους Κοινούς Κανόνες για τις Εσωτερικές Αγορές Ηλεκτρικής Ενέργειας (EMD) εξετάζει την ενεργειακή φτώχεια στο πλαίσιο της προστασίας των καταναλωτών και της ρύθμισης της αγοράς. Αντί να την ορίζει εκ νέου, παραπέμπει σε «πελάτες νοικοκυριά που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια και ευάλωτους πελάτες» και εισάγει προστασίες πελατών, όπως απαγορεύσεις αποσύνδεσης, ρυθμίσεις «προμηθευτή έσχατης καταφυγής» και μέτρα αντιμετώπισης κρίσεων. Έτσι, η ενεργειακή φτώχεια πλαισιώνεται ως κίνδυνος

αποκλεισμού από βασικές υπηρεσίες, ιδίως κατά τη διάρκεια διαταραχών/σοκ στις τιμές.

Συμπληρωματικά Σημεία Παρέμβασης της Πολιτικής της ΕΕ για την Αντιμετώπιση της Ενεργειακής Φτώχειας

(2) Προστασία

Ενώ και τα τέσσερα μέσα επιδιώκουν να προστατεύσουν τα νοικοκυριά που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια, το πράττουν μέσω διαφορετικών λογικών προστασίας, λειτουργώντας σε διαφορετικές χρονικές στιγμές του κινδύνου, πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την παρέμβαση πολιτικής.

Η Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση των Κτιρίων (EPBD) εισάγει προστασία στο στάδιο της ανακαίνισης. Οι δικλίδες ασφαλείας της έχουν σχεδιαστεί ώστε να αποτρέπουν βλάβες που προκαλούνται από την ανακαίνιση, ιδίως αυξήσεις ενοικίων και εξώσεις που θα μπορούσαν να επηρεάσουν δυσανάλογα τους μισθωτές χαμηλού εισοδήματος. Αυτό συνιστά μετατόπιση από την αντιμετώπιση της ανακαίνισης ως καθαρά τεχνικής παρέμβασης προς την αναγνώρισή της ως κοινωνικά ευαίσθητης διαδικασίας, η οποία μπορεί να δημιουργήσει νέες ευαλωτότητες, εάν δεν τεθεί υπό προσεκτική διαχείριση.

Η Οδηγία για τους Κοινούς Κανόνες για τις Εσωτερικές Αγορές Ηλεκτρικής Ενέργειας (EMD) εστιάζει σε προστασία που σχετίζεται με την αγορά, διασφαλίζοντας τη συνέχεια του εφοδιασμού με ηλεκτρική ενέργεια για ευάλωτους καταναλωτές και για καταναλωτές που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια. Οι απαγορεύσεις αποσύνδεσης, οι μηχανισμοί έγκαιρης παρέμβασης και οι διατάξεις για «προμηθευτή έσχατης καταφυγής» αποσκοπούν στην αποτροπή της απώλειας πρόσβασης σε βασικές ενεργειακές υπηρεσίες, ιδίως σε περιόδους αστάθειας τιμών ή κρίσης. Εδώ, η προστασία είναι προληπτική και αντιδραστική, αντιμετωπίζοντας αιφνίδιες διαταραχές της οικονομικής προσιτότητας και δυσκολίες πληρωμής πριν αυτές οδηγήσουν σε αποκλεισμό.

Το Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα (SCF) εισάγει προστασία μέσω χρηματοοικονομικής αντιστάθμισης, επιτρέποντας στα κράτη μέλη να παρέχουν προσωρινή άμεση εισοδηματική στήριξη και επενδύσεις σε νοικοκυριά που επηρεάζονται από τις επιπτώσεις στις τιμές που σχετίζονται με το Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών της ΕΕ για τα κτίρια και τις οδικές μεταφορές (ETS2). Σε αντίθεση με την Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση των Κτιρίων (EPBD) ή την Οδηγία για τους Κοινούς Κανόνες για τις Εσωτερικές Αγορές Ηλεκτρικής Ενέργειας (EMD), οι οποίες ενσωματώνουν δικλίδες ασφαλείας στη ρύθμιση επιμέρους τομέων, το Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα (SCF) λειτουργεί ως μακροοικονομικός σταθεροποιητής, μετριαζοντας τις βραχυπρόθεσμες κοινωνικές επιπτώσεις έως ότου αποδώσουν οι διαρθρωτικές επενδύσεις.

Η Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση (EED) συμβάλλει έμμεσα στην προστασία, ενισχύοντας τα δικαιώματα των καταναλωτών για πρόσβαση σε κατανοητές πληροφορίες, συμβουλές και υπηρεσίες υποστήριξης. Τα ενιαία σημεία εξυπηρέτησης (one-stop shops) και οι μηχανισμοί συνδρομής των καταναλωτών βοηθούν τα νοικοκυριά να πλοηγηθούν στα μέτρα ενεργειακής απόδοσης, στις επιλογές χρηματοδότησης και στις διοικητικές διαδικασίες, μειώνοντας τον κίνδυνο αποκλεισμού από την ενεργειακή μετάβαση και τις ευκαιρίες της. Εδώ, η προστασία είναι διαδικαστική, διασφαλίζοντας ότι τα ευάλωτα νοικοκυριά δεν θα μείνουν πίσω λόγω περιορισμών ικανότητας.

Πολυεπίπεδες Προστασίες της ΕΕ για τα Νοικοκυριά που Διατρέχουν Κίνδυνο Ενεργειακής Φτώχειας

Οδηγία για τον Σχεδιασμό της Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας
Προστασία εντός της αγοράς [αποσύνδεση, αιφνίδιες αυξήσεις τιμών]

Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση
Πρόσβαση σε μηχανισμούς στήριξης [ενημέρωση, ΥΜΣ, κριτήρια επιλεξιμότητας]

Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση των Κτιρίων
Προστασία στην κατοικία [ανακαίνιση, ενοίκιο, εξώσεις]

Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα
Προστασία του προϋπολογισμού [εισοδηματική στήριξη / κόστη μετάβασης]

Για τις εθνικές αρχές, η πρόκληση είναι να διασφαλίσουν ότι οι προστασίες αυτές συντονίζονται, αντί να εφαρμόζονται αποσπασματικά, με σαφείς διαδρομές παραπομπής μεταξύ της στεγαστικής πολιτικής, των κοινωνικών υπηρεσιών και των ρυθμιστικών αρχών ενέργειας.

(3) Συμμετοχή

Σε όλο το πλαίσιο του πακέτου «Fit for 55», η συμμετοχή αναδεικνύεται σε απαίτηση διακυβέρνησης, και όχι σε προαιρετική πρόσθετη επιλογή. Η νομοθεσία διευρύνει προοδευτικά το ποιοι πρέπει να συμμετέχουν στον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την παρακολούθηση των πολιτικών, αναγνωρίζοντας ότι η αποτελεσματική αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας εξαρτάται από τον συντονισμό μεταξύ ενεργειακών, στεγαστικών και κοινωνικών φορέων, καθώς και από τη συμπερίληψη όσων πλήττονται άμεσα.

Πώς η Νομοθεσία της ΕΕ Ενσωματώνει τη Συμμετοχή σε όλο τον Κύκλο Πολιτικής

Η Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση (EED) εισάγει τη συμμετοχή μέσω διακυβέρνησης βασισμένης σε εμπειρογνωμοσύνη. Απαιτεί από τα κράτη μέλη να στηρίξουν τη δημιουργία δικτύου εμπειρογνομόνων, αρμόδιων για τη βελτίωση της κατανόησης της ενεργειακής φτώχειας, την ανάπτυξη δεικτών, την παροχή συμβουλών για τον σχεδιασμό πολιτικών και την υποστήριξη της αξιολόγησης των πολιτικών. Παρότι η οδηγία δεν προβλέπει συγκεκριμένη σύνθεση ενδιαφερόμενων μερών, η απαίτηση αυτή δημιουργεί ένα επίσημο σημείο εισόδου για κοινωνικούς φορείς, ερευνητές και την κοινωνία των πολιτών, ώστε να διαμορφώνουν, με την πάροδο του χρόνου, τον τρόπο με τον οποίο η ενεργειακή φτώχεια ορίζεται, παρακολουθείται και αντιμετωπίζεται.

Η Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση των Κτιρίων (EPBD) ενσωματώνει τη συμμετοχή στις διαδικασίες σχεδιασμού και λήψης αποφάσεων. Τα κράτη μέλη οφείλουν να εμπλέκουν τους ενδιαφερόμενους φορείς, συμπεριλαμβανομένων εκπροσώπων ευάλωτων ομάδων, στην κατάρτιση των Εθνικών Σχεδίων Ανακαίνισης Κτιρίων. Εδώ, η συμμετοχή συνδέεται με την εδαφική και τη στεγαστική διακυβέρνηση, διασφαλίζοντας ότι οι στρατηγικές ανακαίνισης αντανακλούν τις συνθήκες της καθημερινής ζωής, τους κοινωνικούς κινδύνους και τους τοπικούς περιορισμούς εφαρμογής, αντί να καθοδηγούνται αποκλειστικά από τεχνικούς δείκτες ενεργειακής απόδοσης.

Το Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα (SCF) καθιερώνει τη συμμετοχή ως προϋπόθεση πρόσβασης στη χρηματοδότηση. Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να διαβουλεύονται με τις τοπικές και περιφερειακές αρχές, τους κοινωνικούς εταίρους και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών κατά την κατάρτιση των Κοινωνικών Σχεδίων για το Κλίμα. Η υποχρέωση διαβούλευσης αποσκοπεί στη βελτίωση της στόχευσης, της νομιμοποίησης και της συνοχής, ιδίως όπου τα μέτρα διασταυρώνονται με συστήματα κοινωνικής προστασίας, τη στεγαστική πολιτική και τις υπηρεσίες μεταφορών.

Η Οδηγία για τους Κοινούς Κανόνες για τις Εσωτερικές Αγορές Ηλεκτρικής Ενέργειας (EMD) προωθεί τη συμμετοχή μέσω θεσμικής συνεργασίας, και όχι μέσω τυπικής διαβούλευσης. Ενθαρρύνει τη δομημένη συνεργασία μεταξύ προμηθευτών ενέργειας, ρυθμιστικών αρχών και φορέων κοινωνικής πρόνοιας, με σκοπό τον εντοπισμό νοικοκυριών που διατρέχουν κίνδυνο και την έγκαιρη παρέμβαση. Εδώ, η συμμετοχή είναι επιχειρησιακή και προσανατολισμένη στην παροχή υπηρεσιών, με στόχο τη βελτίωση του συντονισμού στην καθημερινή λειτουργία της αγοράς και στην προστασία των καταναλωτών.

Αυτό δημιουργεί τα θεμέλια για διατομεακά μοντέλα διακυβέρνησης, στο πλαίσιο των οποίων η ενεργειακή φτώχεια αντιμετωπίζεται από κοινού από τις ενεργειακές, τις στεγαστικές και τις κοινωνικές αρχές, με την υποστήριξη της κοινωνίας των πολιτών και τη συμβολή εμπειρογνομώνων. Για τους εθνικούς υπευθύνους χάραξης πολιτικής, το βασικό καθήκον είναι να διασφαλίσουν ότι οι απαιτήσεις αυτές για συμμετοχή ευθυγραμμίζονται και θεσμοθετούνται, αντί να αντιμετωπίζονται ως μεμονωμένες ασκήσεις συμμόρφωσης.

(4) Χρηματοδότηση και υποστήριξη

Το πλαίσιο του πακέτου «Fit for 55» ενισχύει σημαντικά την ικανότητα της ΕΕ να στηρίζει τα νοικοκυριά που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια, συνδυάζοντας ειδικά χρηματοδοτικά μέσα, στοχευμένους κανόνες επενδύσεων και μέτρα οικονομικής προσιτότητας βασισμένα στην αγορά. Αντί να βασίζεται σε ένα και μόνο μέσο, το πλαίσιο κατανέμει τις χρηματοοικονομικές ευθύνες σε πολλαπλά μέσα, καθένα από τα οποία αντιμετωπίζει διαφορετικό επίπεδο της μετάβασης.

Μέσα της ΕΕ που Συμβάλλουν στη Χρηματοδότηση και την Υποστήριξη Μέτρων για την Αντιμετώπιση της Ενεργειακής Φτώχειας

Οδηγία για τον Σχεδιασμό της Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας	Μέτρα Οικονομικής Προσιτότητας σε Περιόδους Κρίσης	
Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση	Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση των Κτιρίων	Στόχευση & Κατευθύνσεις Επενδύσεων
Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα	Ειδική Χρηματοδοτική Βάση	

Το Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα (SCF) παρέχει τη χρηματοδοτική ραχοκοκαλιά της κοινωνικής απάντησης της ΕΕ στην ενεργειακή μετάβαση. Πρόκειται για το πρώτο ταμείο σε επίπεδο ΕΕ που έχει σχεδιαστεί ρητά για τον μετριασμό της ενεργειακής φτώχειας και της φτώχειας στις μεταφορές, και χρηματοδοτείται από τα έσοδα του Συστήματος Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών για τα κτίρια και τις οδικές μεταφορές (ETS2). Τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιούν το Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα (SCF) τόσο για προσωρινή εισοδηματική στήριξη όσο και για διαρθρωτικές επενδύσεις, ιδίως για την ανακαίνιση κτιρίων και την καθαρή θέρμανση για ευάλωτα νοικοκυριά. Κρίσιμα, τα Κοινωνικά Σχέδια για το Κλίμα (SCPs) πρέπει να ευθυγραμμίζονται με τα Εθνικά Σχέδια για την Ενέργεια και το Κλίμα (NECPs) και με τα Εθνικά Σχέδια Ανακαίνισης Κτιρίων (NBRPs), τοποθετώντας το Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα (SCF) ως συντονιστικό μέσο και όχι ως αυτοτελή ροή χρηματοδότησης.

Η Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση των Κτιρίων (EPBD) καθορίζει σαφείς κανόνες κοινωνικής στόχευσης για τη χρηματοδότηση ανακαινίσεων. Τα κράτη μέλη οφείλουν να δίνουν προτεραιότητα σε ευάλωτα νοικοκυριά, σε άτομα που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια και στην κοινωνική κατοικία κατά την κατανομή δημόσιας χρηματοδοτικής στήριξης, και να κατευθύνουν υψηλότερα επίπεδα στήριξης προς τα κτίρια με τη χειρότερη ενεργειακή απόδοση. Περιορίζοντας τη δημόσια χρηματοδότηση για τεχνολογίες ορυκτών καυσίμων και συνδέοντας τη στήριξη με μετρήσιμες βελτιώσεις της ενεργειακής απόδοσης, η Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση των Κτιρίων (EPBD) διασφαλίζει ότι οι κοινωνικές επενδύσεις συμβάλλουν στη μακροπρόθεσμη οικονομική προσιτότητα και στην απανθρακοποίηση.

Η Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση (EED) συμπληρώνει το πλαίσιο αυτό, απαιτώντας τα μέτρα ενεργειακής απόδοσης, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που χρηματοδοτούνται μέσω καθεστώτων υποχρέωσης εξοικονόμησης ενέργειας ή εναλλακτικών μέτρων πολιτικής, να δίνουν προτεραιότητα στα άτομα που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια και στα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος. Προβλέπει επίσης μέτρα διευκόλυνσης, όπως τα ενιαία σημεία εξυπηρέτησης (one-stop shops) και η τεχνική βοήθεια, τα οποία είναι ουσιώδη για τη μετατροπή της χρηματοδοτικής στήριξης σε πραγματική αξιοποίηση από ευάλωτες ομάδες.

Η Οδηγία για τους Κοινούς Κανόνες για τις Εσωτερικές Αγορές Ηλεκτρικής Ενέργειας (EMD) αντιμετωπίζει την οικονομική προσιτότητα μέσω εργαλείων της αγοράς και κανονιστικών εργαλείων, και όχι μέσω χρηματοδότησης επενδύσεων. Επιτρέπει στα κράτη μέλη να εφαρμόζουν στοχευμένες παρεμβάσεις στις τιμές, κοινωνικά τιμολόγια ή μέτρα αντιμετώπισης κρίσεων σε εξαιρετικές περιστάσεις, διατηρώντας παράλληλα δικλίδες ασφαλείας έναντι στρεβλώσεων της αγοράς. Οι διατάξεις αυτές είναι ιδιαίτερα συναφείς σε περιόδους αστάθειας τιμών, συμπληρώνοντας τις διαρθρωτικές επενδύσεις που χρηματοδοτούνται μέσω του Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα (SCF), της Οδηγίας για την Ενεργειακή Απόδοση (EED) και της Οδηγίας για την Ενεργειακή Απόδοση των Κτιρίων (EPBD).

Στην πράξη, αυτό σημαίνει ότι τα κράτη μέλη θα πρέπει να υπερβούν τα κατακερματισμένα καθεστώτα και να προχωρήσουν προς ολοκληρωμένες διαδρομές χρηματοδότησης, όπου η επενδυτική στήριξη, η τεχνική βοήθεια και τα μέτρα οικονομικής προσιτότητας αλληλοενισχύονται καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου πολιτικής.

4 Προτάσεις πολιτικής για τις εθνικές αρχές

Η αποτελεσματική εφαρμογή των νέων διατάξεων της ΕΕ απαιτεί από τα κράτη μέλη να ευθυγραμμίσουν τη διακυβέρνηση, τα δεδομένα, τη χρηματοδότηση και τα μέτρα προστασίας σε μια συνεκτική εθνική προσέγγιση. Οι συστάσεις που ακολουθούν επικεντρώνονται στα πλέον εφαρμόσιμα βήματα που μπορούν να λάβουν οι εθνικές αρχές, ώστε να διασφαλίσουν ότι το πλαίσιο λειτουργεί στην πράξη.

(1) Δημιουργία συντονισμένων εθνικών δομών

Δημιουργία μίας ενιαίας εθνικής δομής συντονισμού για την εφαρμογή πολιτικών αντιμετώπισης της ενεργειακής φτώχειας.

Οι νέες διατάξεις εκτείνονται από την ενεργειακή απόδοση και την ανακαίνιση έως την προστασία των καταναλωτών και την κοινωνική στήριξη. Ένας κεντρικός μηχανισμός συντονισμού, για παράδειγμα, μια διυπουργική ομάδα εργασίας ή ένας/μία ορισμένος/η εθνικός/ή συντονιστής/στρια, μπορεί να διασφαλίσει την ευθυγράμμιση μεταξύ των υπουργείων (ενέργειας, κοινωνικών υποθέσεων, στέγασης), των ρυθμιστικών αρχών, των εθνικών φορέων, καθώς και των περιφερειακών και τοπικών αρχών.

Στην πράξη, η δομή αυτή μπορεί να:

- διασφαλίζει ότι τα εθνικά καθεστώτα, τα προγράμματα χρηματοδότησης και τα λοιπά μέτρα ευθυγραμμίζονται με την Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση (EED), την Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση των Κτιρίων (EPBD) και το Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα (SCF),
- διασφαλίζει ότι τα μέτρα προστασίας στο πλαίσιο της Οδηγίας για την Ενεργειακή Απόδοση των Κτιρίων (EPBD) και της Οδηγίας για τους Κοινούς Κανόνες για τις Εσωτερικές Αγορές Ηλεκτρικής Ενέργειας (EMD) συνδέονται με υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας,
- εναρμονίζει την επικοινωνία προς τους τοπικούς φορείς υλοποίησης, τις Υπηρεσίες μίας στάσης (OSS) και τις κοινωνικές υπηρεσίες.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΕΝΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ: ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΗΝΩΜΕΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΦΤΩΧΕΙΑ

Η Επιτροπή του Ηνωμένου Βασιλείου για την Ενεργειακή Φτώχεια (UK Committee on Fuel Poverty) είναι θεσμοθετημένο, ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο που υποστηρίζει την πολιτική για την ενεργειακή φτώχεια στην Αγγλία, στο πλαίσιο ενός αποκεντρωμένου (devoolved) συστήματος διακυβέρνησης.

Παρέχει συμβουλές προς την κυβέρνηση σχετικά με τη στρατηγική για την ενεργειακή φτώχεια, παρακολουθεί την πρόοδο σε σχέση με τους θεσμοθετημένους στόχους και διατυπώνει τεκμηριωμένες, βασισμένες σε στοιχεία, συστάσεις για τον τρόπο με τον οποίο η ενεργειακή απόδοση, η στεγαστική πολιτική και τα μέτρα κοινωνικής στήριξης θα πρέπει να αλληλεπιδρούν. Παράλληλα, λειτουργεί ως κεντρικό σημείο συντονισμού, συνδέοντας τα δεδομένα, τον σχεδιασμό πολιτικής και την εποπτεία της εφαρμογής της σε διατομεακό επίπεδο.

Αν και η αρμοδιότητά της περιορίζεται στην Αγγλία, η Επιτροπή καταδεικνύει πώς μια ενιαία εθνική δομή συντονισμού μπορεί να:

- παρέχει στρατηγική εποπτεία σε πολλαπλούς τομείς πολιτικής;
- βελτιώνει τη συνοχή μεταξύ της ενεργειακής απόδοσης, της στεγαστικής πολιτικής και της κοινωνικής προστασίας;
- μεταφράζει τους θεσμοθετημένους στόχους σε μετρήσιμους δείκτες και
- ενισχύει τη λογοδοσία πέραν μεμονωμένων προγραμμάτων ή κύκλων χρηματοδότησης.

Πηγή: Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου – Επιτροπή για την Καταπολέμηση της Ενεργειακής Φτώχειας [επίσημη σελίδα](#)

Ευθυγράμμιση των Εθνικών Σχεδίων για την Ενέργεια και το Κλίμα (NECPs), των Εθνικών Σχεδίων Ανακαίνισης Κτιρίων (NBRPs) και των Κοινωνικών Σχεδίων για το Κλίμα (SCPs)

Οι κύκλοι αυτοί σχεδιασμού περιλαμβάνουν ολόενα και περισσότερο αλληλοεπικαλυπτόμενες απαιτήσεις. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να χρησιμοποιούν ένα ενιαίο σύνολο δεικτών και συνεπείς ορισμούς για τα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος, τα ευάλωτα νοικοκυριά και τα νοικοκυριά που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια σε όλα τα σχέδια. Κοινά εργαστήρια κατάρτισης και κοινές αναλυτικές ομάδες αποτελούν πρακτικούς τρόπους για τη βελτίωση της συνοχής.

(2) Δημιουργία διαλειτουργικών, μακροπρόθεσμων συστημάτων

Δημιουργία ή ενίσχυση ενός μόνιμου εθνικού παρατηρητηρίου ή δικτύου εμπειρογνομόνων

Η Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση (EED) απαιτεί από τα κράτη μέλη να συστήσουν ένα δίκτυο εμπειρογνομόνων για την παροχή συμβουλών σχετικά με τους ορισμούς, τους δείκτες και την παρακολούθηση. Παρότι δεν είναι υποχρεωτικό, η εξέλιξή του σε μόνιμο παρατηρητήριο προσφέρει σαφή προστιθέμενη αξία. Ειδικότερα, διασφαλίζει:

- τη συνέχεια πέραν των εκλογικών κύκλων,
- τη διαθεσιμότητα κεντροποιημένων, υψηλής ποιότητας συνόλων δεδομένων,
- μακροπρόθεσμη αναλυτική ικανότητα,
- ένα ενιαίο σημείο αναφοράς για τα υπουργεία, τις ρυθμιστικές αρχές, τις κοινωνικές υπηρεσίες και τα ερευνητικά ιδρύματα, το οποίο επιτρέπει τεκμηριωμένη λήψη αποφάσεων βάσει αποδεικτικών στοιχείων.

Ενώ οι εθνικές δομές συντονισμού επικεντρώνονται στην ευθυγράμμιση του σχεδιασμού και της εφαρμογής των πολιτικών μεταξύ θεσμών, τα παρατηρητήρια ή τα δίκτυα εμπειρογνομόνων διαδραματίζουν συμπληρωματικό ρόλο, παρέχοντας δεδομένα, δείκτες και μακροπρόθεσμη αναλυτική ικανότητα για την υποστήριξη των εν λόγω αποφάσεων. Από κοινού, αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της διακυβέρνησης και της τεκμηρίωσης για την αποτελεσματική πολιτική αντιμετώπισης της ενεργειακής φτώχειας.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟΥ: ΤΟ ΓΑΛΛΙΚΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ (ONPE)

Το Γαλλικό Εθνικό Παρατηρητήριο Ενεργειακής Φτώχειας (ONPE) αποτελεί μόνιμη εθνική δομή, η οποία συστάθηκε με εθνικό νόμο το 2011 με σκοπό την παρακολούθηση και ανάλυση της ενεργειακής φτώχειας στη Γαλλία. Φιλοξενείται και προεδρεύεται από την ADEME και χρηματοδοτείται από κοινοπραξία δημόσιων και ιδιωτικών εταιριών, συμπεριλαμβανομένων υπουργείων, δημόσιων οργανισμών και ενεργειακών εταιριών.

Το ONPE λειτουργεί ως πολυμελής πλατφόρμα ενδιαφερόμενων μερών, η οποία συγκεντρώνει εθνικές αρχές, ερευνητές, ακαδημαϊκούς, παρόχους ενέργειας, κοινωνικές οργανώσεις και στατιστικούς φορείς. Συλλέγει, εναρμονίζει και αναλύει δεδομένα από πολλαπλές πηγές σε εθνικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένων εθνικών στατιστικών στοιχείων, διοικητικών βάσεων δεδομένων και κλαδικών φορέων, αναπτύσσει δείκτες ενεργειακής φτώχειας και παρακολουθεί τις τάσεις διαχρονικά.

Μέσω της παροχής μιας αξιόπιστης βάσης τεκμηρίωσης, το ONPE υποστηρίζει τον σχεδιασμό, τη στόχευση και την αξιολόγηση των πολιτικών, βοηθώντας τις αρμόδιες αρχές να κατανοήσουν ποιοι πλήττονται, πού και για ποιους λόγους, επιτρέποντας τη συνεχή μάθηση και προσαρμογή της πολιτικής.

Ανάπτυξη διαλειτουργικών συνόλων δεδομένων που συνδέουν κοινωνικούς δείκτες, δείκτες κτιρίων και ενεργειακούς δείκτες

Η εφαρμογή των νέων διατάξεων εξαρτάται από την ακριβή ταυτοποίηση και την ιεράρχηση των νοικοκυριών. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να επιτρέπουν την υπεύθυνη ανταλλαγή δεδομένων — για παράδειγμα, μεταξύ μητρικών κτιρίων, προμηθευτών ενέργειας, βάσεων δεδομένων κοινωνικής πρόνοιας και συστημάτων εισοδηματικής στήριξης — στο πλαίσιο σαφούς διακυβέρνησης και δικλίδων προστασίας της ιδιωτικότητας. Αυτό επιτρέπει την έγκαιρη παρέμβαση πριν υλοποιηθούν κίνδυνοι ληξιπρόθεσμων οφειλών ή αποσύνδεσης.

(3) Στοχευμένη παροχή στήριξης και απλοποίηση της πρόσβασης

Ευθυγράμμιση του Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα (SCF) με τα υφιστάμενα προγράμματα ανακαίνισης και ενεργειακής απόδοσης

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι επενδύσεις του Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα (SCF) συμπληρώνουν, και δεν επικαλύπτουν, τα μέτρα στο πλαίσιο της Οδηγίας για την Ενεργειακή Απόδοση των Κτιρίων (EPBD) και της Οδηγίας για την Ενεργειακή Απόδοση (EED). Αυτό σημαίνει τη στρατηγική αξιοποίηση του Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα (SCF) για:

- την κάλυψη κενών στα υφιστάμενα καθεστώτα (π.χ. μη επιστρεπτές επιχορηγήσεις για νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος),
- τη χρηματοδότηση διευκολυντικών μέτρων (π.χ. Υπηρεσίες μίας στάσης (OSS) και έμπιστους τοπικούς διαμεσολαβητές),
- τη στόχευση των κτιρίων με τη χειρότερη ενεργειακή απόδοση, σε ευθυγράμμιση με τις προτεραιότητες των Εθνικών Σχεδίων Ανακαίνισης Κτιρίων (NBRPs).

Απλοποίηση της πρόσβασης για νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος και διασφάλιση της συνέχειας στην τοπική υλοποίηση

Οι σύνθετες διαδικασίες υποβολής αιτήσεων εξακολουθούν να αποτελούν βασικό εμπόδιο για τα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να απλοποιούν τους ελέγχους επιλεξιμότητας, να επιτρέπουν την υποβολή αιτήσεων μέσω εξουσιοδοτημένων φορέων, όπως οι κοινωνικές υπηρεσίες ή οι Υπηρεσίες μίας στάσης (OSS), και να μειώνουν, όπου είναι δυνατόν, τις απαιτήσεις τεκμηρίωσης.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΠΛΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ: ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΥΣΤΡΙΑ

Στη Γερμανία, το πρόγραμμα Stromspar-Check παρέχει εξατομικευμένες συμβουλές εξοικονόμησης ενέργειας σε νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος μέσω κατ' οίκον επισκέψεων, οι οποίες υλοποιούνται από εκπαιδευμένους συμβούλους κοινωνικών οργανώσεων, σε συνεργασία με δήμους και ομοσπονδιακούς φορείς. Το πρόγραμμα βοηθά τα νοικοκυριά να μειώσουν τους λογαριασμούς ενέργειας μέσω συμβουλευτικής για αλλαγή συμπεριφοράς, μικρής κλίμακας μέτρων ενεργειακής απόδοσης και διευκολυμένης πρόσβασης σε δημόσια καθεστώτα στήριξης. Οι έλεγχοι επιλεξιμότητας και οι διαδικασίες υποβολής αιτήσεων συχνά διεκπεραιώνονται με τη στήριξη κοινωνικών υπηρεσιών, μειώνοντας σημαντικά τα διοικητικά εμπόδια για τα ευάλωτα νοικοκυριά.

Η Αυστρία εφαρμόζει λειτουργικά παρόμοια μοντέλα, ιδίως μέσω της Caritas Austria και των περιφερειακών υπηρεσιών παροχής ενεργειακών συμβουλών. Τα προγράμματα αυτά εστιάζουν στην εξατομικευμένη καθοδήγηση από αξιόπιστους ενδιαμέσους φορείς, οι οποίοι συνεργάζονται στενά με τις υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας, βοηθώντας τα νοικοκυριά να προσανατολιστούν στα μέτρα ενεργειακής απόδοσης, στις διαδικασίες ανακαίνισης και στη διαθέσιμη χρηματοδοτική στήριξη.

Πηγή: Stromspar-Check [ιστοσελίδα](#)

Στήριξη πολυετών εντολών για τις Υπηρεσίες μίας στάσης (OSS) και τους τοπικούς διαμεσολαβητές

Η βραχυπρόθεσμη ή έργο-κεντρική χρηματοδότηση των Υπηρεσιών μίας στάσης (OSS) δημιουργεί κατακερματισμό και υπονομεύει την εμπιστοσύνη. Η παροχή πολυετών εντολών (π.χ. 3–5 έτη) επιτρέπει στις Υπηρεσίες μίας στάσης (OSS) και στους τοπικούς διαμεσολαβητές να:

- λειτουργούν ως σταθερά σημεία εισόδου για τα νοικοκυριά σε πολλαπλά προγράμματα χρηματοδότησης,
- διατηρούν εκπαιδευμένο προσωπικό και εξειδικευμένη τεχνογνωσία, ώστε να υποστηρίζουν καλύτερα τις ευάλωτες ομάδες,
- υποστηρίζουν τα νοικοκυριά με συνέχεια και σε όλη τη διαδρομή της ανακαίνισης ή/και της ενεργειακής απόδοσης, και όχι μόνο για μεμονωμένες παρεμβάσεις.

Ενθάρρυνση συμπληρωματικών χρηματοδοτικών εργαλείων και εναλλακτικών χρηματοπιστωτικών μέσων

Θα πρέπει να ενθαρρύνονται τα συμπληρωματικά χρηματοδοτικά εργαλεία και τα εναλλακτικά χρηματοπιστωτικά μέσα (όπως τα σχήματα χρέωσης μέσω φορολογίας, οι μηχανισμοί αποπληρωμής μέσω του λογαριασμού ή τα ανακυκλούμενα ταμεία). Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν κατάλληλες δικλίδες ασφαλείας — συμπεριλαμβανομένων δημόσιων εγγυήσεων ή/και στοιχείων επιχορήγησης — ώστε τα μέσα αυτά να παραμένουν προσβάσιμα σε νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος, ευάλωτα νοικοκυριά και νοικοκυριά που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια.

Όπου χρησιμοποιούνται καθεστώτα υποχρέωσης εξοικονόμησης ενέργειας (EEOS), τα κράτη μέλη θα πρέπει να αναγνωρίζουν ότι ο άμεσος έλεγχος της υλοποίησης από τις εταιρείες κοινής ωφέλειας είναι περιορισμένος. Για τον λόγο αυτό, είναι ιδιαίτερα σημαντικό τα κράτη μέλη να θεσπίζουν δικλίδες ασφαλείας, για παράδειγμα μέσω δημόσιων εγγυήσεων ή/και στοιχείων επιχορήγησης, ώστε τα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος, τα ευάλωτα νοικοκυριά και τα νοικοκυριά που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια να μπορούν να επωφεληθούν από τα εν λόγω καθεστώτα.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ:
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ "ΚΑΘΑΡΟΣ ΑΕΡΑΣ" ΤΗΣ ΠΟΛΩΝΙΑΣ (ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΟ 2024)

Το πρόγραμμα «Καθαρός Αέρας» της Πολωνίας, ιδίως στη αναθεωρημένη εκδοχή του που εισήχθη τον Μάρτιο του 2024, αποτελεί ισχυρό εθνικό παράδειγμα στοχευμένης στήριξης των νοικοκυριών που βρίσκονται σε ενεργειακή φτώχεια στο πλαίσιο της πολιτικής για τη θέρμανση και την ποιότητα του αέρα. Το πρόγραμμα συνδυάζει εισοδηματικά κριτήρια επιλεξιμότητας με την ενεργειακή απόδοση των συστημάτων θέρμανσης, αναγνωρίζοντας τη διασύνδεση μεταξύ αναποτελεσματικής θέρμανσης, υψηλού ενεργειακού κόστους και υποβαθμισμένων συνθηκών διαβίωσης.

Το πρόγραμμα προσφέρει τη δυνατότητα προχρηματοδότησης για νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος και επιτρέπει την κάλυψη έως και του 100% των επιλέξιμων δαπανών για τους πλέον ευάλωτους δικαιούχους. Η στήριξη αφορά πρωτίστως την αντικατάσταση αναποτελεσματικών και υψηλών εκπομπών συστημάτων θέρμανσης, καθώς και συναφείς θερμικές παρεμβάσεις, όπως η μόνωση σωληνώσεων θέρμανσης, η αντικατάσταση κουφωμάτων (παραθύρων και θυρών) και βασικές βελτιώσεις του κελύφους του κτιρίου που συνδέονται άμεσα με τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης της θέρμανσης.

Μια βασική καινοτομία του αναθεωρημένου προγράμματος είναι ο ορισμός δημοτικών φορέων, οι οποίοι χρηματοδοτούνται από το εθνικό ταμείο για το περιβάλλον (NFOŚiGW) και αμείβονται ανά στάδιο παράδοσης, εξασφαλίζοντας πρακτική υποστήριξη από την πρώτη επαφή έως την ολοκλήρωση του έργου, και καθοηγούν τους δικαιούχους βήμα προς βήμα κατά τη διαδικασία υποβολής αιτήσεων και υλοποίησης.

Πηγή: Επίσημη καθοδήγηση του Προγράμματος Καθαρού Αέρα για τους δημοτικούς φορείς υλοποίησης. [Ιστοσελίδα στα Πολωνικά](#)

(4) Διασφάλιση της προστασίας των νοικοκυριών καθ' όλη τη διάρκεια της μετάβασης

Επιβολή των κοινωνικών δικλίδων ασφαλείας της Οδηγίας για την Ενεργειακή Απόδοση των Κτιρίων (EPBD)

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να θεσπίσουν σαφείς επιχειρησιακές κατευθυντήριες γραμμές για:

- ανώτατα όρια ενοικίου και ουδετερότητα του κόστους στέγασης μετά την ανακαίνιση,
- κανόνες κατά των εξώσεων λόγω ανακαίνισης (anti-renoviction) και μηχανισμούς παρακολούθησης,
- στήριξη προς ιδιοκτήτες/εκμισθωτές που στεγάζουν ευάλωτους μισθωτές.

Εφαρμογή των κανόνων αποσύνδεσης της Οδηγίας για τους Κοινούς Κανόνες για τις Εσωτερικές Αγορές Ηλεκτρικής Ενέργειας (EMD) με πρωτόκολλα έγκαιρης παρέμβασης

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να θεσπίσουν ενιαίες εθνικές διαδικασίες, οι οποίες να απαιτούν από τους προμηθευτές και τις υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας να παρεμβαίνουν πριν συσσωρευθούν ληξιπρόθεσμες οφειλές, συμπεριλαμβανομένων:

- υποχρεωτικών προσπαθειών επικοινωνίας,
- παραπομπής στις κοινωνικές υπηρεσίες,
- επιλογών ρυθμίσεων αποπληρωμής και ταμείων οικονομικής ανακούφισης.

Αυτό διασφαλίζει ότι η αποσύνδεση καθίσταται μέτρο έσχατης ανάγκης.

**ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΕΓΚΑΙΡΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ:
ESPAÇO ENERGIA ΤΗΣ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑΣ**

Το Espaço Energia αποτελεί εθνικό δίκτυο τοπικών κέντρων ενεργειακής συμβουλευτικής, το οποίο δρομολογήθηκε από την πορτογαλική κυβέρνηση με σκοπό τη στήριξη των νοικοκυριών που αντιμετωπίζουν ενεργειακή φτώχεια στο πλαίσιο της ενεργειακής μετάβασης. Το δίκτυο συντονίζεται σε εθνικό επίπεδο και υλοποιείται σε τοπικό επίπεδο μέσω συνεργασιών με δήμους, οργανώσεις καταναλωτών και φορείς της κοινωνίας των πολιτών. Τα κέντρα χρηματοδοτούνται από δημόσιους πόρους και είναι ενταγμένα σε υφιστάμενες τοπικές δομές στήριξης, διασφαλίζοντας την προσβασιμότητα για τα ευάλωτα νοικοκυριά.

Τα κέντρα Espaço Energia παρέχουν δωρεάν, προσωπική υποστήριξη σε θέματα ενεργειακών λογαριασμών, τιμολογίων και διαχείρισης χρεών, πρόσβαση σε κοινωνικά τιμολόγια ενέργειας και μέτρα προστασίας των καταναλωτών, καθώς και καθοδήγηση σχετικά με βελτιώσεις της ενεργειακής απόδοσης και διαθέσιμα προγράμματα δημόσιας υποστήριξης. Λειτουργώντας ως πρώτο σημείο επαφής, τα κέντρα συνδυάζουν την παροχή συμβουλών σε θέματα ενέργειας με την κοινωνική υποστήριξη και την παραπομπή στις αρμόδιες αρχές, όπου χρειάζεται.

Πηγή: Espaço Energia Network [ιστοσελίδα](#)

5 Συμπέρασμα

Οι μεταρρυθμίσεις «Fit for 55» έχουν δημιουργήσει το ισχυρότερο μέχρι σήμερα πλαίσιο της ΕΕ για την αντιμετώπιση της ενεργειακής ένδειας. Για πρώτη φορά, οι υποχρεώσεις σχετικά με τους στόχους, την προστασία, τη συμμετοχή και τη χρηματοδότηση ενσωματώνονται σε πολλαπλά νομοθετήματα, παρέχοντας στα κράτη μέλη ένα συνεκτικό σύνολο εργαλείων για τον εντοπισμό των ευάλωτων νοικοκυριών, την προστασία τους στην αγορά και τη στήριξη της ανακαίνισης και της βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης.

Η κεντρική πρόκληση τώρα είναι η εφαρμογή. Η αποτελεσματικότητα των νέων διατάξεων δεν θα εξαρτηθεί από πρόσθετη νομοθεσία, αλλά από το πόσο καλά οι εθνικές αρχές θα εναρμονίσουν τις δομές διακυβέρνησης, τα συστήματα δεδομένων, τις ροές χρηματοδότησης και τα μέτρα προστασίας. Οι κατακερματισμένες αρμοδιότητες, η περιορισμένη διαλειτουργικότητα των συνόλων δεδομένων και οι βραχυπρόθεσμοι κύκλοι προγραμμάτων παραμένουν βασικά εμπόδια που μπορούν να αμβλύνουν τον αντίκτυπο ακόμη και των καλά σχεδιασμένων υποχρεώσεων σε επίπεδο ΕΕ.

Σε αυτό το πλαίσιο, τα εθνικά παρατηρητήρια ή τα δίκτυα εμπειρογνομόνων αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της αποτελεσματικής εφαρμογής. Προσφέρουν μια μόνιμη δομή για τον καθορισμό και την επικαιροποίηση δεικτών, την ανάλυση δεδομένων, τον σχεδιασμό δράσεων, την παρακολούθηση της προόδου και την υποστήριξη του συντονισμού μεταξύ υπουργείων, ρυθμιστικών αρχών, κοινωνικών υπηρεσιών και τοπικών φορέων. Η ενίσχυση αυτών των φορέων, είτε μέσω επίσημων παρατηρητηρίων είτε μέσω ενός διευρυμένου δικτύου εμπειρογνομόνων, όπως προβλέπεται στην EED, θα είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση της συνέχειας, την ανάπτυξη αναλυτικών ικανοτήτων και τη βελτίωση της λογοδοσίας με την πάροδο του χρόνου.

Χρησιμοποιώντας τις νέες διατάξεις της ΕΕ με συντονισμένο και στρατηγικό τρόπο, τα κράτη μέλη μπορούν να ξεπεράσουν την αντιμετώπιση της ενεργειακής ένδειας ως υπολειμματικού κοινωνικού ζητήματος και να την ενσωματώσουν στον πυρήνα του σχεδιασμού της

ενεργειακής, στεγαστικής και κοινωνικής πολιτικής τους. Μια συνεκτική εθνική προσέγγιση, υποστηριζόμενη από σταθερές θεσμικές δομές και λήψη αποφάσεων βάσει τεκμηριωμένων στοιχείων, θα είναι κρίσιμη για τη διασφάλιση της ταχείας και δίκαιης μετάβασης στην καθαρή ενέργεια.

Παράρτημα: Επισκόπηση βασικών ενωσιακών διατάξεων σχετικών με την ενεργειακή φτώχεια

Το παρόν παράρτημα παρέχει μια εκτενέστερη ανάλυση των διατάξεων του πακέτου “Fit for 55” που είναι περισσότερο συναφείς με την ενεργειακή φτώχεια. Αποσκοπεί να λειτουργήσει ως εργαλείο αναφοράς για τις εθνικές αρχές, τους φορείς εφαρμογής και τους αναλυτές που χρειάζονται μια σαφή επισκόπηση των νομικών υποχρεώσεων που απορρέουν από πρόσφατες οδηγίες και κανονισμούς της ΕΕ.

Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση (Οδηγία (ΕΕ) 2023/1791) – EED

Η αναδιατυπωμένη Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση (Energy Efficiency Directive – EED) θεσπίζει σαφέστερες και πιο ρητές υποχρεώσεις για τα κράτη μέλη όσον αφορά την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας στο πλαίσιο των πολιτικών τους για την ενεργειακή απόδοση⁴. Ενώ η προγενέστερη ενωσιακή νομοθεσία, και ιδίως ο Κανονισμός για τη Διακυβέρνηση, απαιτούσε ήδη από τα κράτη μέλη να αξιολογούν και να υποβάλλουν εκθέσεις σχετικά με την ενεργειακή φτώχεια, η αναδιατυπωμένη EED ενισχύει το σχετικό πλαίσιο συνδέοντας τις δράσεις ενεργειακής απόδοσης με τις ανάγκες των ατόμων που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια και των ευάλωτων καταναλωτών. Επαναπροσδιορίζει την ενεργειακή απόδοση όχι μόνο ως εργαλείο απανθρακοποίησης αλλά και ως μέσο κοινωνικής δικαιοσύνης, απαιτώντας από τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν ότι τα μέτρα απόδοσης φτάνουν ουσιαστικά στα νοικοκυριά που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη⁵.

Ιεράρχηση προτεραιοτήτων και κοινωνική στόχευση

Η EED εισάγει έναν αφηγηματικό ορισμό της ενεργειακής φτώχειας, περιγράφοντάς την ως «την έλλειψη πρόσβασης ενός νοικοκυριού σε βασικές ενεργειακές υπηρεσίες, όταν οι υπηρεσίες αυτές παρέχουν βασικά επίπεδα και αξιοπρεπή πρότυπα διαβίωσης και υγείας, συμπεριλαμβανομένης της επαρκούς θέρμανσης, του ζεστού νερού, της ψύξης, του φωτισμού και της ενέργειας για τη λειτουργία οικιακών συσκευών, στο σχετικό εθνικό πλαίσιο, στο πλαίσιο της υφιστάμενης εθνικής κοινωνικής πολιτικής και άλλων συναφών εθνικών πολιτικών, και η οποία προκαλείται από συνδυασμό παραγόντων, μεταξύ των οποίων τουλάχιστον η μη προσιτή τιμή, το ανεπαρκές διαθέσιμο εισόδημα, οι υψηλές ενεργειακές δαπάνες και η χαμηλή ενεργειακή απόδοση των κατοικιών»⁶. Ο ορισμός αυτός καθοδηγεί τις διατάξεις της Οδηγίας, χωρίς ωστόσο να αντικαθιστά την ευθύνη των κρατών μελών να θεσπίσουν τους δικούς τους ορισμούς.

Η Οδηγία ορίζει ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να εφαρμόζουν μέτρα βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης, καθώς και συναφείς δράσεις ενημέρωσης ή προστασίας των καταναλωτών, κατά προτεραιότητα για τα νοικοκυριά που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια, τους ευάλωτους καταναλωτές, τα άτομα που διαβιούν σε νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος και, όπου εφαρμόζεται, τα άτομα που κατοικούν σε κοινωνική κατοικία⁷. Η

⁴ Οδηγία (ΕΕ) 2023/1791 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Σεπτεμβρίου 2023, σχετικά με την ενεργειακή απόδοση και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2023/955 ([αναδιατύπωση](#)).

⁵ Άρθρα 8 και 21–24 της Οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση (EED).

⁶ Άρθρο 2 σημείο 52 της Οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση (EED).

⁷ Άρθρο 24 παράγραφος 2 της Οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση (EED) βλ. επίσης άρθρο 8 παράγραφος 3.

απαίτηση αυτή εφαρμόζεται τόσο στα καθεστώτα υποχρέωσης εξοικονόμησης ενέργειας⁸ όσο και στα εναλλακτικά μέτρα πολιτικής, ενισχύοντας τις υποχρεώσεις κοινωνικής στόχευσης σε σύγκριση με την προηγούμενη EED, η οποία απαιτούσε από τα κράτη μέλη να ποσοτικοποιούν τον αριθμό των νοικοκυριών που πλήττονται και, όπου ήταν συναφές, να θέτουν ενδεικτικούς στόχους στα Εθνικά Σχέδια για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ)⁹. Η αναδιατυπωμένη EED ενισχύει περαιτέρω το πλαίσιο αυτό, απαιτώντας από τα κράτη μέλη να αναφέρουν, στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων κύκλων υποβολής εκθέσεων, τον τρόπο με τον οποίο τα μέτρα ενεργειακής απόδοσης συμβάλλουν στη μείωση της ενεργειακής φτώχειας.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει προσφάτως δημοσιεύσει κατευθυντήριες οδηγίες για την ερμηνεία των διατάξεων της αναδιατυπωμένης EED που αφορούν τους καταναλωτές, συμπεριλαμβανομένων των άρθρων 21–24. Οι κατευθυντήριες αυτές οδηγίες ενθαρρύνουν τα κράτη μέλη να ευθυγραμμίζουν την ιεράρχηση προτεραιοτήτων με μέτρα επενδύσεων με προοπτική και να κάνουν συνεκτική χρήση των ενωσιακών και εθνικών χρηματοδοτικών πηγών (όπως το Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα, το ΕΤΠΑ και ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας) για τον μετριασμό των διανεμητικών επιπτώσεων¹⁰.

Ενδυνάμωση των καταναλωτών και πρόσβαση σε υπηρεσίες

Η EED ενισχύει τα δικαιώματα των καταναλωτών απαιτώντας από τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν προσβάσιμες, διαφανείς και κατανοητές πληροφορίες χρέωσης, όρους συμβάσεων και διαδικασίες υποβολής παραπόνων¹¹.

Επιπλέον, προβλέπει ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίζουν τη δημιουργία «Υπηρεσιών Μίας Στάσης» (One-Stop Shops – OSS) ή παρόμοιων μηχανισμών, για την παροχή τεχνικών, διοικητικών και χρηματοοικονομικών συμβουλών σχετικά με τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης, με ειδικές υπηρεσίες για τα νοικοκυριά που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια, τους ευάλωτους καταναλωτές και τα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος¹².

Στην πράξη, τα σημεία «Υπηρεσιών Μίας Στάσης» προορίζονται να λειτουργούν ως μοναδικά σημεία επαφής, βοηθώντας τα νοικοκυριά να πλοηγηθούν στα διαθέσιμα χρηματοδοτικά εργαλεία, να αποκτήσουν πρόσβαση σε τεχνικές συμβουλές και ενεργειακούς ελέγχους, και να λάβουν πληροφορίες σε προσβάσιμες μορφές.

Διακυβέρνηση και συντονισμός

Η EED προβλέπει ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να στηρίζουν τη σύσταση ή τον ορισμό δικτύου εμπειρογνομόνων, αρμόδιου για τη συλλογή δεδομένων, την ανάπτυξη δεικτών και τη βελτίωση της κατανόησης της ενεργειακής φτώχειας¹³. Το δίκτυο εμπειρογνομόνων μπορεί να παρέχει συμβουλές σχετικά με τον καθορισμό δεικτών, την ανάπτυξη πρωτοκόλλων

⁸ Άρθρα 8 και 9 της Οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση (EED).

⁹ Κανονισμός για τη Διακυβέρνηση (EE) 2018/1999, άρθρα 3, 17 και 24.

¹⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2024). [Guidance on consumer-related provisions \(Articles 20–24\) of the Energy Efficiency Directive \(Directive \(EU\) 2023/1791\)](#)

¹¹ Άρθρα 21 και 22 της Οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση (EED).

¹² Άρθρο 22 παράγραφοι 3–6 της Οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση (EED).

¹³ Άρθρο 24 παράγραφος 4 της Οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση (EED).

ανταλλαγής δεδομένων και τη βελτίωση του συντονισμού μεταξύ των αρχών ενέργειας, στέγασης και κοινωνικής πολιτικής¹⁴.

Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται επίσης να παρέχουν τεχνική βοήθεια σε οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και σε τοπικούς μεσολαβητές, προκειμένου να προωθείται η συμμετοχή ευάλωτων ομάδων σε δράσεις ενεργειακής απόδοσης¹⁵.

Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση των Κτιρίων (Οδηγία (ΕΕ) 2024/1275) - EPBD

Η αναδιατυπωμένη Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση των Κτιρίων (Energy Performance of Buildings Directive – EPBD) ενισχύει τη σύνδεση μεταξύ της ενωσιακής ατζέντας για την ανακαίνιση του κτιριακού αποθέματος και της κοινωνικής ένταξης.¹⁶ Απαιτεί από τα κράτη μέλη να ενσωματώνουν την οικονομική προσιτότητα, την προστασία των καταναλωτών και τις ανάγκες των ευάλωτων ομάδων στις πολιτικές ανακαίνισης, διασφαλίζοντας ότι οι παρεμβάσεις στο κτιριακό απόθεμα στηρίζουν τόσο την απανθρακοποίηση όσο και την κοινωνική ευημερία.

Προτεραιότητα στις ευάλωτες ομάδες για τη υποστήριξη σε εργασίες ανακαίνισης

Τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίζουν ότι τα χρηματοδοτικά κίνητρα για την ανακαίνιση κτιρίων κατευθύνονται, κατά προτεραιότητα, σε ευάλωτα νοικοκυριά, σε άτομα που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια και σε άτομα που διαμένουν σε κοινωνική κατοικία.¹⁷

Τα κράτη μέλη οφείλουν να προωθούν βαθιές και σταδιακές ανακαινίσεις, προσφέροντας υψηλότερα επίπεδα χρηματοδοτικής, διοικητικής και τεχνικής στήριξης για τα κτίρια με τη χαμηλότερη ενεργειακή απόδοση¹⁸. Η Οδηγία υπογραμμίζει τη σημασία της προτεραιοποίησης των κτιρίων με τη χειρότερη ενεργειακή απόδοση, καθώς αυτά προσφέρουν συνήθως το μεγαλύτερο δυναμικό εξοικονόμησης ενέργειας και βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης.

Η δημόσια χρηματοδοτική στήριξη οφείλει να συνδέεται με μετρήσιμες βελτιώσεις της ενεργειακής απόδοσης και να ευθυγραμμίζεται με τους εθνικούς στόχους για την ενέργεια και το κλίμα, αποφεύγοντας παράλληλα τον εγκλωβισμό σε ορυκτά καύσιμα. Από την 1η Ιανουαρίου 2025, τα κράτη μέλη δεν επιτρέπεται να χορηγούν δημόσια στήριξη για την εγκατάσταση αυτόνομων λεβήτων ορυκτών καυσίμων¹⁹.

Δικλείδες προστασίας ενάντια στις αυξήσεις ενοικίων και εξώσεις

Η EPBD εισάγει κοινωνικές δικλείδες προστασίας με σκοπό να αποτραπεί το ενδεχόμενο τα νοικοκυριά να αντιμετωπίσουν δυσχέρειες ως αποτέλεσμα ανακαινίσεων. Τα κράτη μέλη οφείλουν να αντιμετωπίζουν τις εξώσεις ευάλωτων νοικοκυριών που προκύπτουν από δυσανάλογες αυξήσεις ενοικίων μετά από ανακαίνιση και να διασφαλίζουν ότι τα χρηματοδοτικά σχήματα ωφελούν τόσο τους ιδιοκτήτες όσο και τους ενοικιαστές²⁰.

¹⁴ Άρθρο 24 παράγραφος 4 στοιχεία α'–δ' της Οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση (EED).

¹⁵ Άρθρο 24 παράγραφος 3 της Οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση (EED).

¹⁶ Οδηγία (ΕΕ) 2024/1275 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Απριλίου 2024, σχετικά με την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων (αναδιατύπωση).

¹⁷ Άρθρο 17 παράγραφος 18 της Οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων (EPBD).

¹⁸ Άρθρο 17 παράγραφος 16 της Οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων (EPBD).

¹⁹ Άρθρο 17 παράγραφοι 14 και 15 της Οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων (EPBD).

²⁰ Άρθρο 17 παράγραφοι 17–19 της Οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων (EPBD).

Τα κράτη μέλη μπορούν να συμπληρώσουν αυτές τις διασφαλίσεις με μέτρα όπως προγράμματα στήριξης των ενοικίων ή ανώτατα όρια στις αυξήσεις των ενοικίων, και μπορούν να προωθήσουν χρηματοδοτικούς μηχανισμούς που μειώνουν τα αρχικά κόστη, όπως χρηματοδότηση μέσω λογαριασμών, προγράμματα πληρωμής ανάλογα με την εξοικονόμηση ή συμβάσεις ενεργειακής απόδοσης.

Οι διατάξεις αυτές προωθούν την αρχή της ουδετερότητας του κόστους στέγασης, σύμφωνα με την οποία το συνολικό κόστος στέγασης, δηλαδή το άθροισμα ενοικίου και ενεργειακών δαπανών, δεν θα πρέπει να αυξάνεται ως αποτέλεσμα της ενεργειακής ανακαίνισης.

“Υπηρεσίες Μίας Στάσης” και τεχνική υποστήριξη

Τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίζουν τη διαθεσιμότητα “Υπηρεσιών μίας Στάσης” (One-Stop Shops – OSS) για τη στήριξη της ανακαίνισης κτιρίων. Οι υπηρεσίες αυτές παρέχουν χωρίς αποκλεισμούς τεχνική υποστήριξη σε ιδιοκτήτες κατοικιών, ενοικιαστές, μικρομεσαίες επιχειρήσεις και χρηματοπιστωτικούς διαμεσολαβητές²¹.

Για τη διασφάλιση της προσβασιμότητας, τα κράτη μέλη οφείλουν να μεριμνούν ώστε οι Υπηρεσίες μίας Στάσης να είναι γεωγραφικά διαθέσιμα, με τουλάχιστον ένα σημείο ανά 80.000 κατοίκους, ή ανά περιφέρεια, ή εντός απόστασης μετακίνησης 90 λεπτών²².

Τα κράτη μέλη μπορούν να ορίζουν ή να επεκτείνουν υφιστάμενες Υπηρεσίες μίας Στάσης που έχουν συσταθεί στο πλαίσιο της Οδηγίας για την Ενεργειακή Απόδοση (άρθρο 22 της EED), προκειμένου να επιτελούν τις λειτουργίες που προβλέπονται από την EPBD, ενισχύοντας τον συντονισμό μεταξύ των πολιτικών ενεργειακής απόδοσης και ανακαίνισης κτιρίων.

Απαιτήσεις δεδομένων και σχεδιασμού

Τα Εθνικά Σχέδια Ανακαίνισης Κτιρίων (National Building Renovation Plans) (NBRPs)²³ οφείλουν να περιλαμβάνουν στρατηγικές για την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας, την κάλυψη των αναγκών των ευάλωτων νοικοκυριών και τη βελτίωση της κατάστασης των κτιρίων με τη χαμηλότερη ενεργειακή απόδοση²⁴.

Τα κράτη μέλη οφείλουν να διενεργούν δημόσια διαβούλευση επί του σχεδίου του Εθνικού Σχεδίου Ανακαίνισης Κτιρίων πριν από την υποβολή του στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με τη συμμετοχή, ιδίως, των τοπικών και περιφερειακών αρχών, των κοινωνικοοικονομικών εταίρων, των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των φορέων που εργάζονται με ευάλωτα νοικοκυριά.

Τα κράτη μέλη οφείλουν να επισυνάπτουν στο τελικό Εθνικό Σχέδιο Ανακαίνισης Κτιρίων σύνοψη των αποτελεσμάτων της δημόσιας διαβούλευσης.

²¹ Άρθρο 18 παράγραφος 1 της Οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων (EPBD).

²² Άρθρο 18 παράγραφος 1 στοιχείο α' –ε' της Οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων (EPBD).

²³ Σύμφωνα με την αναδιατυπωμένη οδηγία, τα Εθνικά Σχέδια Ανακαίνισης Κτιρίων (NBRP) καθίστανται το κύριο στρατηγικό εργαλείο για τον συντονισμό της πολιτικής ανακαίνισης σε όλα τα κράτη μέλη. Τα σχέδια αυτά αντικαθιστούν τις προηγούμενες μακροπρόθεσμες στρατηγικές ανακαίνισης και καθορίζουν εθνικές διαδρομές για την επίτευξη μηδενικών εκπομπών από το κτιριακό απόθεμα έως το 2050.

²⁴ Άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο γ' και Παράρτημα II της Οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων (EPBD).

Η ενσωμάτωση των κοινωνικών παραμέτρων στον σχεδιασμό των ανακαινίσεων ενισχύει τη σύνδεση μεταξύ της πολιτικής για τα κτίρια, της ενεργειακής απόδοσης και της κοινωνικής προστασίας, διασφαλίζοντας ότι οι στρατηγικές ανακαίνισης συμβάλλουν σε ευρύτερους στόχους κοινωνικής ένταξης και προσιτού κόστους.

Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα (Κανονισμός (ΕΕ) 2023/955)

Το Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα (Social Climate Fund – SCF) θεσπίζει το πρώτο ειδικά διαμορφωμένο ενωσιακό χρηματοδοτικό μέσο για την αντιμετώπιση των κοινωνικών επιπτώσεων της τιμολόγησης του άνθρακα στους τομείς των κτιρίων και των μεταφορών. Συνδέει την εισαγωγή του νέου Συστήματος Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών της ΕΕ (ETS2) με έναν μόνιμο μηχανισμό κοινωνικής αντιστάθμισης και διαρθρωτικών επενδύσεων, διασφαλίζοντας ότι μέρος των εσόδων του ETS2 χρηματοδοτεί μέτρα υπέρ των ευάλωτων νοικοκυριών, των ευάλωτων πολύ μικρών επιχειρήσεων και των ευάλωτων χρηστών μεταφορών²⁵.

Στόχοι και πεδίο εφαρμογής

Ο γενικός στόχος του SCF είναι να συμβάλει σε μια κοινωνικά δίκαιη μετάβαση προς την κλιματική ουδετερότητα, στηρίζοντας τα άτομα και τις ομάδες που πλήττονται περισσότερο από την ένταξη των κτιρίων και των οδικών μεταφορών στο σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών²⁶.

Οι ειδικοί στόχοι του Ταμείου είναι οι εξής:

- η παροχή προσωρινής εισοδηματικής στήριξης σε ευάλωτα νοικοκυριά και χρήστες μέσων μεταφοράς, με σκοπό τον μετριασμό των βραχυπρόθεσμων επιπτώσεων των αυξήσεων των τιμών
- η χρηματοδότηση διαρθρωτικών μέτρων και επενδύσεων που μειώνουν τη χρήση ορυκτών καυσίμων, όπως η ανακαίνιση κτιρίων, η θέρμανση και η ψύξη, καθώς και η πρόσβαση σε μετακινήσεις μηδενικών ή χαμηλών εκπομπών²⁷.

Με την ενσωμάτωση των παραπάνω κοινωνικών μέτρων στην αρχιτεκτονική του ETS, το SCF αποσκοπεί στη διασφάλιση ότι τα έσοδα από την πολιτική για το κλίμα στηρίζουν την κοινωνική ένταξη και την ανθεκτικότητα.

Κοινωνικά Σχέδια για το Κλίμα και συνοχή πολιτικών

Κάθε κράτος μέλος οφείλει να καταρτίζει Κοινωνικό Σχέδιο για το Κλίμα (Social Climate Plan – SCP), στο οποίο καθορίζονται τα μέτρα και οι επενδύσεις για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της τιμολόγησης του άνθρακα στα ευάλωτα νοικοκυριά, τις ευάλωτες πολύ μικρές επιχειρήσεις και τους ευάλωτους χρήστες μέσων μεταφοράς²⁸.

²⁵ Κανονισμός (ΕΕ) 2023/955 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 10ης Μαΐου 2023, για τη σύσταση ενός Ταμείου για το Κλίμα και την Κοινωνία και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060.

²⁶ Άρθρο 3 παράγραφος 1 του Κανονισμού (ΕΕ) 2023/955 για τη θέσπιση Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα.

²⁷ Άρθρο 3 παράγραφος 2 του Κανονισμού (ΕΕ) 2023/955 για τη θέσπιση Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα.

²⁸ Άρθρο 4 του Κανονισμού (ΕΕ) 2023/955 για τη θέσπιση Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα.

Το Κοινωνικό Σχέδιο για το Κλίμα οφείλει:

- να είναι συνεπές με τα επικαιροποιημένα Εθνικά Σχέδια για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) και με συναφείς εθνικές στρατηγικές, όπως τα Σχέδια Ανακαίνισης Κτιρίων και τα Προγράμματα Ενεργειακής Απόδοσης,
- να προσδιορίζει τις ομάδες-στόχους, τις προτεραιότητες χρηματοδότησης και τα αναμενόμενα αποτελέσματα,
- να υποβάλλεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατόπιν διαδικασίας διαβούλευσης με τις τοπικές και περιφερειακές αρχές, εκπροσώπους των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων, συναφείς οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, οργανώσεις νεολαίας και λοιπούς ενδιαφερόμενους φορείς, η οποία διεξάγεται σύμφωνα με το άρθρο 10 του Κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999 και τα εθνικά νομικά πλαίσια ²⁹.

Τα κράτη μέλη οφείλουν να περιλαμβάνουν στο Κοινωνικό Σχέδιο για το Κλίμα σύνοψη της διαδικασίας διαβούλευσης και του τρόπου με τον οποίο η συμβολή των ενδιαφερόμενων φορέων αποτυπώνεται στο Σχέδιο. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα αξιολογεί κατά πόσον το Σχέδιο έχει καταρτιστεί κατόπιν διαβούλευσης με τους ενδιαφερόμενους φορείς και δύναται να στηρίζει τα κράτη μέλη παρέχοντας παραδείγματα ορθών πρακτικών διαβούλευσης³⁰.

Χρηματοδότηση και κανόνες διάθεσης πόρων

Το SCF χρηματοδοτείται από τα έσοδα του ETS2. Έως και 65 δισ. ευρώ θα είναι διαθέσιμα για την περίοδο 2026–2032, ποσό που μπορεί να ανέλθει περίπου στα 86,7 δισ. ευρώ εάν το ETS2 τεθεί σε εφαρμογή το 2027³¹.

Σύμφωνα με διευκρίνιση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής τον Οκτώβριο του 2024, τα κράτη μέλη μπορούν να ζητήσουν έως και το 13% της εθνικής τους κατανομής από το SCF ως προχρηματοδότηση το 2026, επιτρέποντας την έγκαιρη έναρξη εφαρμογής των μέτρων των Κοινωνικών Σχεδίων για το Κλίμα πριν από τη ροή των εσόδων του ETS2 και διασφαλίζοντας ομαλή μετάβαση στο νέο καθεστώς τιμολόγησης του άνθρακα³².

Οι εθνικές κατανομές υπολογίζονται βάσει δεικτών όπως τα επίπεδα εισοδήματος, τα ποσοστά ενεργειακής και μεταφορικής φτώχειας και ο βαθμός εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα³³. Τα κράτη μέλη οφείλουν να παρέχουν τουλάχιστον 25% εθνικής συγχρηματοδότησης, διασφαλίζοντας τη συνευθύνη για την υλοποίησή³⁴.

Οι επιλέξιμες δαπάνες περιλαμβάνουν:

- την ανακαίνιση κτιρίων για ευάλωτα νοικοκυριά και κοινωνική κατοικία,
- την απανθρακοποίηση της θέρμανσης και της ψύξης, συμπεριλαμβανομένης της ενσωμάτωσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας,

²⁹ Άρθρα 4 παράγραφος 2, 5 και 6 παράγραφος 3 του Κανονισμού (ΕΕ) 2023/955 για τη θέσπιση Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα.

³⁰ Παράρτημα V του Κανονισμού (ΕΕ) 2023/955 για τη θέσπιση Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα.

³¹ Αιτιολογική σκέψη 18 και άρθρο 10 του Κανονισμού (ΕΕ) 2023/955 για τη θέσπιση Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα.

³² Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2024), [Διασφάλιση σταθερής εκκίνησης της νέας αγοράς άνθρακα της Ευρώπης για τα κτίρια και τις οδικές μεταφορές](#), 21 Οκτωβρίου 2024.

³³ Παράρτημα II του Κανονισμού (ΕΕ) 2023/955 για τη θέσπιση Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα.

³⁴ Άρθρο 11 παράγραφος 1 του Κανονισμού (ΕΕ) 2023/955 για τη θέσπιση Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα.

- την πρόσβαση σε βιώσιμες και οικονομικά προσιτές μεταφορές,
- την προσωρινή άμεση εισοδηματική στήριξη (με ανώτατο όριο το 37,5% του συνολικού κόστους του Σχεδίου),
- την τεχνική βοήθεια και την ενίσχυση ικανοτήτων (έως 2,5%)³⁵.

Διακυβέρνηση και παρακολούθηση

Τα κράτη μέλη οφείλουν να υποβάλλουν εκθέσεις προόδου για την υλοποίηση των Κοινωνικών Σχεδίων για το Κλίμα (SCP) ανά διετία³⁶.

Η παρακολούθηση βασίζεται σε κοινό σύνολο δεικτών που αποτυπώνουν τα αποτελέσματα ως προς την ενεργειακή και τη μεταφορική φτώχεια, συμπεριλαμβανομένου του αριθμού των ευάλωτων νοικοκυριών που λαμβάνουν στήριξη ή επωφελούνται από παρεμβάσεις ανακαίνισης³⁷. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αξιολογεί την πρόοδο των κρατών μελών, δύναται να ζητήσει τροποποιήσεις και μπορεί να προβεί σε ανακατανομή πόρων μετά το 2030 σε περιπτώσεις επίμονης υστέρησης στην υλοποίηση³⁸.

Η εφαρμογή του Ταμείου συνοδεύεται από έναν δομημένο διάλογο για το κοινωνικό κλίμα μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ο οποίος ενισχύει τη διαφάνεια και τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων φορέων³⁹.

Βελτίωση του σχεδιασμού της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας (Οδηγία (ΕΕ) 2024/1711) - EMD

Η μεταρρύθμιση του σχεδιασμού της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης εισάγει σημαντικές αλλαγές με στόχο την ενίσχυση της δυνατότητας οικονομικής κάλυψης του κόστους, της προστασίας των καταναλωτών και των μηχανισμών αντιμετώπισης κρίσεων στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Μέσω τροποποιήσεων της Οδηγίας για την Ηλεκτρική Ενέργεια (2019/944) και του Κανονισμού για την Ηλεκτρική Ενέργεια (2019/943), οι οποίες θεσπίστηκαν αντίστοιχα με την Οδηγία (ΕΕ) 2024/1711 και τον Κανονισμό (ΕΕ) 2024/1747, το νέο πλαίσιο ενισχύει τα μέτρα προστασίας για τους ευάλωτους καταναλωτές και τους καταναλωτές που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια, αποσαφηνίζει τις προϋποθέσεις δημόσιας παρέμβασης και προωθεί τη συμμετοχή σε πιο συμπεριληπτικά σχήματα ενεργειακού διαμοιρασμού⁴⁰.

Προστασία των καταναλωτών και εγγυήσεις βασικών παροχών

Τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίζουν ότι όλοι οι τελικοί καταναλωτές, συμπεριλαμβανομένων των ευάλωτων καταναλωτών και των καταναλωτών που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια, έχουν πρόσβαση σε βασική παροχή ηλεκτρικής ενέργειας υπό διαφανείς, συγκρίσιμους και μη διακριτικούς όρους.

³⁵ Άρθρα 8 και 9 και Παράρτημα I του Κανονισμού (ΕΕ) 2023/955 για τη θέσπιση Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα.

³⁶ Άρθρο 24 του Κανονισμού (ΕΕ) 2023/955 για τη θέσπιση Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα.

³⁷ Παράρτημα IV του Κανονισμού (ΕΕ) 2023/955 για τη θέσπιση Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα.

³⁸ Άρθρα 22–24 του Κανονισμού (ΕΕ) 2023/955 για τη θέσπιση Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα.

³⁹ Άρθρο 26 του Κανονισμού (ΕΕ) 2023/955 για τη θέσπιση Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα.

⁴⁰ Οδηγία (ΕΕ) 2024/1711 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2024, για την τροποποίηση [Directive \(EU\) 2018/2001 and Directive \(EU\) 2019/944 as regards improving the Union's electricity market design, OJ L 2024/1711](#), 16 Ιουλίου 2024.

Το νέο άρθρο 27α θεσπίζει κανόνες για τον προμηθευτή έσχατης καταφυγής και απαιτεί από τα κράτη μέλη να εγγυώνται τη συνέχεια της παροχής ηλεκτρικής ενέργειας όταν ένας προμηθευτής αποχωρεί από την αγορά ή όταν ένα νοικοκυριό αντιμετωπίζει προσωρινές δυσχέρειες πληρωμής⁴¹. Οι διατάξεις αυτές ενισχύουν το πλαίσιο της καθολικής υπηρεσίας, διασφαλίζοντας αδιάλειπτη πρόσβαση στην ηλεκτρική ενέργεια για νοικοκυριά που διατρέχουν κίνδυνο.

Απαγόρευση αποσυνδέσεων και μέτρα πρόληψης οφειλών

Το άρθρο 28α προβλέπει ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίζουν την προστασία των ευάλωτων καταναλωτών και των καταναλωτών που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια από αποσυνδέσεις, ιδίως κατά τη διάρκεια ακραίων καιρικών φαινομένων ή άλλων καταστάσεων έκτακτης ανάγκης⁴². Τα κράτη μέλη οφείλουν επίσης να θεσπίζουν μηχανισμούς έγκαιρης παρέμβασης, όπως υπηρεσίες διαχείρισης οφειλών, ρυθμίσεις αποπληρωμής και συνεργασία μεταξύ προμηθευτών και κοινωνικών υπηρεσιών, ώστε να αντιμετωπίζονται οι δυσχέρειες πληρωμής πριν οδηγήσουν σε αποσύνδεση.

Οι υποχρεώσεις αυτές ενισχύουν τη μετάβαση από τη βραχυπρόθεσμη διαχείριση κρίσεων σε μια προληπτική προσέγγιση προστασίας των καταναλωτών.

Δημόσια παρέμβαση και αντιμετώπιση κρίσεων

Η Οδηγία αποσαφηνίζει τις συνθήκες υπό τις οποίες τα κράτη μέλη δύνανται να παρεμβαίνουν στις λιανικές τιμές ηλεκτρικής ενέργειας για την προστασία των καταναλωτών σε περίπτωση κρίσης τιμών ηλεκτρικής ενέργειας⁴³. Προσωρινά ρυθμιζόμενα τιμολόγια, στοχευμένες επιδοτήσεις ή ισοδύναμοι μηχανισμοί μπορούν να εφαρμοστούν για νοικοκυριά και μικρομεσαίες επιχειρήσεις, υπό την προϋπόθεση ότι τα μέτρα αυτά είναι αναλογικά, διαφανή και χρονικά περιορισμένα.

Το νέο άρθρο 66α αποσαφηνίζει περαιτέρω τα κριτήρια για τον ορισμό κρίσης τιμών ηλεκτρικής ενέργειας, επιτρέποντας στα κράτη μέλη να ενεργοποιούν προσωρινά μέτρα έκτακτης ανάγκης, διασφαλίζοντας παράλληλα τη λειτουργία της αγοράς και τα μακροπρόθεσμα επενδυτικά σήματα.

Ενεργειακός διαμοιρασμός και ενεργός συμμετοχή καταναλωτών

Η αναθεωρημένη Οδηγία αναγνωρίζει ρητά το δικαίωμα των τελικών καταναλωτών, συμπεριλαμβανομένων των ευάλωτων καταναλωτών και των καταναλωτών που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια, να συμμετέχουν σε σχήματα ενεργειακού διαμοιρασμού, όπως η συλλογική αυτοκατανάλωση ή οι ενεργειακές κοινότητες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας⁴⁴.

⁴¹ Άρθρο 27α και άρθρο 28 της οδηγίας (ΕΕ) 2019/944, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία (ΕΕ) 2024/1711

⁴² Άρθρο 28α της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/944.

⁴³ Άρθρα 5 και 66α της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1711 για τη βελτίωση του σχεδιασμού της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας της Ένωσης.

⁴⁴ Άρθρο 15α της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1711 για τη βελτίωση του σχεδιασμού της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας της Ένωσης.

Τα κράτη μέλη οφείλουν να άρουν αδικαιολόγητα εμπόδια και να διασφαλίζουν ότι οι καταναλωτές αυτοί μπορούν να επωφελούνται από τα σχήματα ενεργειακού διαμοιρασμού υπό δίκαιους και ισότιμους όρους.

Για τα σχήματα ενεργειακού διαμοιρασμού που ανήκουν σε δημόσιους φορείς, το άρθρο 15α παράγραφος 8 απαιτεί από τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν ότι η διαμοιραζόμενη ηλεκτρική ενέργεια καθίσταται προσβάσιμη σε ευάλωτους ή ενεργειακά φτωχούς καταναλωτές ή πολίτες. Τα κράτη μέλη οφείλουν επίσης να καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε, κατά μέσο όρο, τουλάχιστον το 10% της διαμοιραζόμενης ενέργειας να ωφελεί τις ομάδες αυτές. Η διάταξη αυτή εισάγει συγκεκριμένο σημείο αναφοράς κοινωνικής ένταξης για σχήματα ενεργειακού διαμοιρασμού που λειτουργούν υπό δημόσια ιδιοκτησία.

Συνεργασία μεταξύ ενεργειακών και κοινωνικών φορέων

Η μεταρρύθμιση ενθαρρύνει τη θεσμοθετημένη συνεργασία μεταξύ προμηθευτών ενέργειας, εθνικών ρυθμιστικών αρχών και φορέων κοινωνικής πρόνοιας. Τα κράτη μέλη δύνανται να θεσπίζουν πρωτόκολλα ανταλλαγής δεδομένων και κοινά σχήματα στήριξης, με σκοπό τον εντοπισμό καταναλωτών που διατρέχουν κίνδυνο ενεργειακής φτώχειας και την παροχή συντονισμένης υποστήριξης⁴⁵.

Ο συντονισμός αυτός συμπληρώνει τα προληπτικά μέτρα προστασίας που προβλέπονται στην Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση και στην Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση των Κτιρίων, ενισχύοντας τη διασύνδεση μεταξύ ενεργειακής ρύθμισης και κοινωνικής πολιτικής.

---

⁴⁵ Άρθρο 26 της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1711 για τη βελτίωση του σχεδιασμού της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας της Ένωσης.

[energy-poverty-nexus](https://www.energy-poverty-nexus.org)

[Energy Poverty Nexus](https://www.linkedin.com/company/energy-poverty-nexus)

[Contact us](#)